

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

**КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ**

Кваліфікаційна робота магістра

**на тему ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ Й ФРАЗЕОЛОГІЇ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ (НА
МАТЕРІАЛІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ)**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0350-а-п
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Переклад (англійська)

Стрюкова Анастасія Костянтинівна

Керівник д.ф.н., проф. Зацний Ю. А.
Рецензент д.ф.н., доц. Шевченко О.І.

Запоріжжя – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
1.1 Теоретичні основи перекладу: поняття та функції перекладу, особливості професії перекладача, роль перекладу в сучасному світі.....	7
1.2 Основні характеристики юридичного дискурсу і особливості юридичного перекладу.....	11
1.3 Фразеологічні одиниці в юридичному дискурсі.....	13
1.4 Особливості юридичної лексики в художньому тексті постмодернізму.....	14
1.5 Проблеми і труднощі перекладу юридичних термінів та питання еквівалентності.....	17
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОГО ВОКАБУЛЯРУ В РОМАНАХ І Е. НАЙДЕРМАНА “THE DEVIL’S ADVOCATE” («АДВОКАТ ДИЯВОЛА»), І. Р. МАК’ЮЕНА “THE CHILDREN ACT” («ЗАКОН ПРО ДІТЕЙ») ТА СПЕЦИФІКА ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ	
2.1 Коротка характеристика обраних на дослідження творів.....	22
2.2 Аналіз юридичного вокабуляру у романі Е. Найдермана “The Devil's Advocate” та його переклад англійською мовою.....	24
2.2.1 Особливості перекладу авторського бачення професійної діяльності.....	25
2.2.2 Допит свідків як тип юридичного дискурсу.....	29
2.2.3 Промова адвокатів у суді та особливості її перекладу.....	33
2.2.4 Аналіз вступної промови адвокатів.....	34

	4
2.2.5 Переклад розмови адвокатів на професійні теми.....	35
2.3. Аналіз юридичного вокабуляру у романі І. Р. Макьюен “The Children Act” та його переклад українською мовою.....	38
2.3.1 Авторська розповідь про особисте життя героїв.....	39
2.3.2 Авторська розповідь про професійну діяльність.....	41
2.3.3 Особливості перекладу промови суддів.....	49
2.3.4 Допит свідків як тип юридичного дискурсу.....	55
2.3.5 Аналіз промови адвокатів під час слухання.....	57
2.3.6 Переклад розмови адвокатів на професійні теми.....	59
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 64 стор., 75 джерел.

Об'єкт дослідження: особливості перекладу юридичної лексики в спеціальних текстах на стилістичному і лексико-семантичному рівні.

Мета роботи: вивчення функціонування юридичної лексики на основі спеціальних текстів та аналіз перекладу на українську мову.

Теоретико-методологічні засади: художні твори І. Р. Макьюена “The Children Act” (2014) та Е. Найдермана “The Devil's Advocate” (1991)

Отримані результати: У дослідженні було виявлено та проаналізовано перекладацькі рішення щодо передачі семантики безеквівалентної або частково еквівалентної термінології. Юридичний дискурс, змодельований у текстах аналізованих романів, був класифікований і поділений на такі підтипи: авторська розповідь, мова суддів, мова адвокатів захисту та звинувачення (у тому числі вступні та заключні промови адвокатів на судовому засіданні), допит свідків, розмова суддів, адвокатів на професійні теми. Подібна класифікація дозволила ретельно проаналізувати стилістику оригінального тексту та його перекладу українською мовою і, як наслідок, проаналізувати стилістичні трансформації, використані перекладачами.

Ключові слова: переклад, еквівалентність, дискурс, юридичний термін, стилістика.

SUMMARY

Master's qualifying paper: 64 pages, 75 references.

The object of the study – features of translation of legal vocabulary in special texts at the stylistic and lexical-semantic level. .

The aim of the study: study of the functioning of legal vocabulary on the basis of special texts and analysis of translation into Ukrainian.

The method of research – Ian McEwan "The Children Act" (2014) and E. Naiderman "The Devil's Advocate" (1991)

The study identified and analyzed translation solutions for the transfer of semantics of non-equivalent or partially equivalent terminology. The legal discourse modeled in the texts of the analyzed novels was classified and divided into the following subtypes: author's story, language of judges, language of defense and prosecution lawyers (including introductory and closing speeches of lawyers at the hearing), interrogation of witnesses, conversation of judges, lawyers at professional topics. Such a classification allowed to carefully analyze the stylistics of the original text and its translation into Ukrainian and, as a consequence, to analyze the stylistic transformations used by translators.

The work is devoted to the study of translation of legal vocabulary and terminology, as well as translation problems on the basis of special literature. The notion of translation equivalence and adequacy was chosen as a basis for the analysis. Deviations from these parameters in the translated text form the basis of the practical part of the study. The paper considers the specifics of legal discourse, as well as the main characteristics of English and Ukrainian legal languages.

Key words: *translation, equivalence, discourse, legal term, stylistics.*

Робота присвячена дослідженню перекладу юридичної лексики та термінології, а також проблем перекладу на базі спеціальної літератури. В якості основи для аналізу вибрано поняття еквівалентності та адекватності перекладу. Відхилення від цих параметрів в тексті перекладу складає основу практичної частини дослідження. В роботі розглядається специфіка юридичного дискурсу, а також основні характеристики англійської та української юридичних мов.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що вивчення юридичного перекладу є новою галуззю теорії перекладу. Зростання міжнародного співробітництва, міжнародної торгівлі, кооперації і т.д. є причиною того, що проблематика теорії юридичного перекладу в даний час активно вивчається як лінгвістами, так і правознавцями. Актуальність дослідження підтверджується також тим, що в даній роботі юридичний переклад розглядається на базі спеціальних текстів, а функціонування юридичного дискурсу за межами юридичного тексту залишається маловивченим. **Теоретична значимість**

обумовлена теоретичним обґрунтуванням специфіки взаємодії юридичної мови та мови художнього тексту епохи постмодернізму, виявленням перекладацьких рішень щодо перекладу юридичної лексики у художньому тексті та їх інтерпретація.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані на практичних заняттях з перекладу художнього тексту, перекладу спеціалізованих текстів, що містять юридичну мову на філологічних та юридичних факультетах у вищих навчальних закладах.

Об'єкт дослідження - особливості перекладу юридичної лексики в спеціальних текстах на стилістичному і лексико-семантичному рівні.

Предметом дослідження служить вивчення перекладацьких рішень в перекладі спеціальної лексики юридичного дискурсу на предмет збереження або незбереження семантичної і стилістичної структури оригіналу.

Матеріали дослідження є художні твори І. Р. Макьюена “The Children Act” (2014) та Е. Найдермана “The Devil's Advocate” (1991).

Метою роботи є вивчення функціонування юридичної лексики на основі спеціальних текстів та аналіз перекладу на українську мову.

Цією метою визначається коло **завдань**, розглянутих в роботі:

1. Вивчити специфіку перекладу юридичних текстів і питання досягнення еквівалентності в юридичному перекладі;
2. Дослідити природу, особливості та характеристики української та англійської юридичних мов;
3. Вивчити проблеми перекладу юридичної лексики;
4. Виявити юридичну лексику в спеціальній літературі;
5. Вивчити її функціонування в творах і проаналізувати її переклад, зокрема семантичний і стилістичний аспект, на українську мову.

Методи дослідження визначені завданнями, матеріалом та загальним напрямом роботи. Основними методами теоретичної частини даної роботи є вивчення та реферування наукової літератури в галузі загальної теорії перекладу та теорії юридичного перекладу. Для написання практичного розділу методом суцільної вибірки було обрано пропозиції, що містять юридичну лексику. Далі за допомогою застосування класифікаційного методу було згруповано пропозиції, що містять юридичну лексику, згідно з підтипами юридичного дискурсу, що функціонує в художньому тексті. Для аналізу перекладу юридичної лексики було застосовано описовопорівняльний метод.

Структура роботи: робота складається з вступу, двох розділів, висновків з розділів, висновків та списку літератури. Перший розділ – теоретичний. У ньому вивчаються особливості юридичного перекладу, специфіка української та англійської юридичних мов, розглядаються проблеми перекладу юридичної лексики. Тут також представлено обґрунтування включення юридичної лексики до художнього тексту епохи постмодернізму. Другий розділ має

практичний характер. У ньому представлено аналіз семантичних та стилістичних аспектів перекладу юридичної лексики у вищезгаданих творах. Систематизація підтипів юридичного дискурсу, включених у дані спеціальні художні тексти, є основою зіставлення одиниць вихідного тексту і перекладу. У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи. Загальна кількість сторінок 64, кількість використаних джерел 75.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Теоретичні основи перекладу: поняття та функції перекладу, особливості професії перекладача, роль перекладу в сучасному світі.

Переклад - це допоміжний вид діяльності, який передбачає одночасне знання перекладачем мови оригіналу і мови перекладу і наявність у нього професійних перекладацьких навичок, що дозволяють йому виступити в ролі мовного посередника і тим самим зробити можливою двосторонню або багатосторонню комунікацію між людьми або групами осіб, що не мають спільної мови спілкування. Інакше кажучи, це заміна оригінального тексту іншим текстом, при цьому перекладений текст повинен бути еквівалентний оригіналу.

Переклад збагачує життя людини, тому що він дає можливість спілкування і передачі інформації, не зважаючи на мовний бар'єр. Наприклад, протягом всієї людської історії релігія і знання передавалися саме за допомогою перекладених текстів. Кожна книга, вчення або дослідження було написано кимось на якийсь певній мові. Ми навіть думаємо певною мовою. Більшість загальних знань, які ми маємо сьогодні, були зібрані по крихтах через переклади.

Професія перекладача в наші дні дуже поширена. Для того щоб переводити будь-які юридичні, художні, технічні або наукові тексти, перекладачеві не тільки потрібно добре знати іноземну мову, але й треба вміти орієнтуватися в запропонованій тематиці. Адже ряд текстів, що мають вузьку спрямованість, можуть виявитися настільки складними для непрофесіонала,

що перевести їх зможе тільки той, хто раніше з подібними документами вже працював.

Актуальність професії перекладача ще й безпосередньо пов'язана з прогресом в науковій і технічній галузях. Люди цього роду діяльності є посередниками між фахівцями різних країн, що обмінюються безцінним досвідом. Я приведу декілька основних функцій, які здійснює перекладач при створенні тексту: аналіз мовних одиниць і цілих відрізків мовлення іноземної мови; підбір відповідних еквівалентних одиниць в мові перекладу; побудова мовних творів мовою перекладу, порівнянних з мовними творами вихідного мови; вибір готового остаточного варіанту тексту мовою перекладу. Серед основних завдань перекладача також слід виділити відтворення індивідуальності оригіналу художнього тексту і збереження його естетичного сприйняття. Переклад повинен зберігати образність, стиль, експресивність і емоційний фон оригіналу.

Переклад охоплює всі сфери життя суспільства, але особливу значимість для даного дослідження становить юридичний переклад. Оскільки право є предметною областю, пов'язаною з соціальнополітичними та культурними особливостями країни, юридичний переклад є непростим завданням. Такий переклад вважається одним з найскладніших видів перевираження тексту в середовищі перекладачів, тому що для адекватної передачі юридичної інформації мови, переклад повинен бути особливо точним, ясним і достовірним.

Однією з основних особливостей юридичної лексики є складні і унікальні терміни, які в неї входять. Специфіку юридичної мови можна пояснити тим, що вона складається з двох елементів - мови і права. На даний момент, поняття юридичної мови не має точного визначення, тому що її розглядають з різних аспектів, враховуючи при цьому різноманітні функції - правотворчість, професійну діяльність юристів і т.д. Згідно із загальними поняттями про

юридичну мову, то її можна визначити, як соціально та історично обумовлену систему способів і правил словесного вираження понять і категорій, вироблених і застосовуваних з метою правового регулювання.

Для юридичної англійської мови характерна наявність застарілих термінів латинського походження. Незважаючи на те, що зустрічаються вони не часто, перекладач повинен бути готовий до роботи з ними. При перекладі з англійської мови на українську не завжди слід відмовлятися від перенесення латинських слів і фраз в текст транслита з подальшим переведенням в виносі або в дужках. Наприклад, є важливим, коли юрист в ході справи буде вживати певний крилатий латинський вислів, наприклад: «*Salus populi suprema lex*», що в дослівному перекладі означає: «Благо народу є вищий закон», яке добре підкреслить професіоналізм перекладача і додасть йому певного статусу. Внесок в англійську юридичну термінологію внесли також такі мови, як норвежська (law, ombudsman), ірландська (hooligan) та інші.

Існують також французькі, латинські запозичення, які збереглися в своїй споконвічній формі, хоча і стали фонетично асимільовані в англійській мові. Вони збереглися ще з часів, коли юридичними мовами Англії були латинська і французька. Деякі з цих термінів і термінологічних сполучень складають активний словник юридичної англійської мови. Вони зустрічаються, наприклад, в таких стійких поєднаннях, як: *terms and conditions, goods and chattels, breaking and entering* [Alcarz, Hughes 2014, p. 13-34].

Англійська юридична мова архаїчна через стилістичні конвенції і чітко визначені жанрові структури. Також, слід відмітити що існують жорсткі обмеження на всіх рівнях, починаючи від пропозицій, фраз, абзаців і закінчуючи макроструктурою тексту, постійно присутніх використання стандартних форм і кліше, часто архаїчних і нетипових для звичайного тексту. В юридичних текстах також використовуються особливі прийоми, які служать для зв'язності тексту: анафори, катафори, посилення на інші тексти.

«Застиглі», клішірованні форми юридичної мови дозволяють використовувати в перекладі тільки незначні зміни або жодних. Подібні клішірованні форми часто називають «шаблонами» (routines) [Hatim, Mason 2013, p. 190] і їх можна перевести, тільки підібравши еквівалентні їм шаблони в мові перекладу.

Юридичний мова вважається складною і заплутаною. Подібне сприйняття можна пояснити тим, що вона не тільки служить віддзеркаленням юридичної думки і міркувань, але і засобом вербалізації пишномовності і «пихатості», традиційно асоціюється з юридичними професіями.

Юридичної мови одночасно з точністю властива невизначеність, яка виражена в словах, семантика яких не достатня чітка. Існують аспекти, які є причиною невизначеності юридичної мови: тенденція узагальнювати, а не бути точним; переконаність в тому, що реальність може відрізнитися в залежності від інтерпретації і точки зору; відсутність точності і чіткості позамовної реальності, що є причиною того, що термін, який називає поняття такої реальності, не може бути точним.

Швидше за все, така навмисна неясність може бути реалізована за допомогою використання евфемізмів. Евфемізми вживаються з різними цілями, одна з яких - це прагнення уникнути використання того, що може прозвучати грубо, непристойно. Евфемізм не тільки «зброя» юридичної мови, але також і лінгвістичний засіб, який використовується для того, щоб юристи могли спілкуватися мовою, яку оточуючі не зможуть повністю зрозуміти. Юристи охоче звертаються до евфемізмів. Як приклади можна привести наступне:

"*to fail to come up to proof*" означає збрехати, "*Correctional facility*" в американському англійською юридичною мовою означає «в'язниця».

"*Standing mute by visitation of God*" - означає, що обвинувачений має фізичну або розумову недієздатність і не може відповідати за пред'явленими звинуваченнями.

1.2 Основні характеристики юридичного дискурсу і особливості юридичного перекладу

Перш ніж вивчати питання юридичного перекладу, слід визначити його межі. Юридичний переклад має специфічні риси технічного перекладу. У широкому сенсі юридичний переклад - це переклад всього, що включає в себе поняття юридичний дискурс. Існує безліч підходів до визначення юридичного дискурсу. Взагалі, юридичний дискурс - це використання юридичної мови в різних жанрах і підстилях. У своїй роботі Дж. Брокман і Ф. Фліракерс розширюють поняття юридичного дискурсу. Вони кажуть нам, що дискурс передбачає будь-яку діяльність юридичною мовою або пов'язану з нею: це не тільки письмові юридичні документи, а й різні види усної комунікації юристів, суддів, законодавців і ін. [Broekman, Fleerackers 2015, p. 3-9].

Юридичний переклад поділяється на кілька видів. Основою класифікації є тип письмового тексту. Письмовий текст - основний тип юридичного дискурсу, який часто ставиться об'єктом перекладу. Для підвищення якості перекладів юридичних текстів і спрощення процесу перекладу необхідно враховувати класифікацію юридичних текстів, так як перекладацькі рішення і стратегії безпосередньо залежать від типу тексту. Класифікація за типами текстів є основою класифікації видів юридичної перекладу. Наприклад, по предмету тексту юридичний переклад підрозділяється на переклад внутрішніх

законів держави або міжнародних договорів, переклад приватних юридичних документів, переклад наукових робіт з юриспруденції, переклад судових прецедентів. Юридичний переклад також ділиться по статусу вихідного тексту на переклад діючих законів і переклад незаконодавчих текстів, як, наприклад, наукові роботи. С. Сарсєвік

пропонує ділити юридичні тексти на такі види:

1) В основному розпорядчі: закони, нормативи, контракти, договори і конвенції. Ці тексти містять правила, що регулюють поведінку або юридичні норми.

2) В основному описові, але також частково розпорядчі. До таких текстів відносяться судові рішення, судові документи, апеляції, петиції, і т.д. Будь-який тип юридичного тексту або підстиль юридичного дискурсу має свої особливості, які необхідно враховувати в перекладі, та знати статус і комунікативну мету, як оригіналу, так і перекладу.

Перекладачі юридичних текстів спочатку дотримувалися принципу вірності оригінального тексту. Основним завданням перекладача вважалося реконструювати форму і сутність тексту-оригіналу настільки близько, наскільки це можливо. Цього принципу послівного перекладу і сьогодні дотримуються деякі юристи. Багато хто припускає, що переклад законодавчих і нормативних текстів вимагає абсолютну буквальність. Згодом багато юристів-перекладачів стали варіювати вимоги перекладу, в залежності від мети тексту (наприклад, тексти, призначені для інформації або ознайомлення не мають строгих умов). Проте, юридичні тексти не пропонують перекладачеві можливості для творчості і вільного перекладу, так як перекладена робота повинна бути максимально близька до тексту перекладу. Рідко переклад юридичних текстів, в тому числі документів, має ту ж юридичну силу, що оригінальний текст, тим не менш, існують винятки,

так як деяким правовим системам характерний мультилінгвізм. Юридичний переклад, в порівнянні з іншими, має свою особливу специфіку. В силу цього перед перекладачем юридичних текстів ставляться особливі завдання. Одна з основних проблем - це визначення того, в чому текст оригіналу повинен збігатися з текстом перекладу і в чому може не збігатися. Основними параметрами для зіставлення оригіналу і перекладу є структура і семантика. Тексти перекладу повинні відповідати стилю тієї юридичної мови, на яку здійснюється переказ, а термінологія оригінального тексту повинна бути точно передана в мові перекладу.

1.3 Фразеологічні одиниці в юридичному дискурсі

Ефективність виконання професійних обов'язків перекладача юридичних текстів залежить не тільки від уміння отримувати актуальну і достовірну інформацію, аналізувати її, але і від правильності її відтворення як в письмовому, так і в усному вигляді. У різних державних структурах, де користуються юридичною мовою, фахівцям важливо вміти точно, лаконічно і максимально зрозуміло для навколишніх формулювати те, що хочуть сказати, довести чи заперечити. Від перекладачів вимагається не просто знання мови, володіння нею, а й уміння передати суть позиції, здатність правильно інтерпретувати чийсь точку зору.

Для успішної комунікації необхідно взаємне пристосування комунікантів, яке визначається сукупністю мовних засобів, правил їх використання в конкретній ситуації. В цьому відношенні великий інтерес представляють фразеологізми.

Фразеологічні одиниці це неподільні, стійкі в своєму складі і структурі,

цілісні за значенням словосполучення, що відтворюються у вигляді готової мовної одиниці. Найважливіша якість фразеологізмів - їх здатність зберігати в згорнутому вигляді значний обсяг інформації, глибина якої визначається когнітивної базою реципієнта, його готовністю до асоціативного сприйняття повідомлення. Фразеологізми служать своєрідним кодом при розпізнаванні статусу співрозмовників, модальності висловлювань, характеру відносин між учасниками комунікації.

В юридичному дискурсі фразеологізми займають досить вагоме місце. Семантичні процеси, що протікають в юридичному дискурсі, пов'язані з регулюванням соціальних та правових відносин між людьми. Юридичний дискурс характеризується широким використанням термінів, кліше, відсутністю експресивних засобів (за винятком текстів протоколів допиту та позовних заяв), складністю синтаксичних структур. Коли перекладач працює зі свідками, потерпілими, підозрюваними, обвинуваченими, підсудним і т.д, особливого значення набуває здатність правильно передавати особливості сприйняття учасника кримінального процесу, хід його мислення, переживання.

Ступінь вживаності фразеологізмів в юридичному дискурсі залежить від стилістичної і емоційного забарвлення, від виду юридичної практики. Найчастіше в законах та інших нормативно-правових актах фразеологізми виконують композиційну функції (є смисловим ядром юридичного тексту), прагматичну функцію (формують у адресата необхідне сприйняття сенсу), номінативну (позначають все що відображає і пізнає людина: предмети, особи, дії, якості, відносини, події, емоції і т.д.

Слід зазначити, що в усному перекладі фразеологізми вносять в текст притаманну їм образність і виразність, проте в юридичному дискурсі ця особливість не завжди проявляється. Частотність вживання фразеологізмів в юридичній практиці пояснюється тим, що вони закріплені в свідомості носіїв

мови в якості елементарних комунікативних одиниць.

В юридичному дискурсі фразеологізми є своєрідним комунікативним посередником між перекладачем і клієнтом. Вони є важливим структурносемантичним компонентом юридичного дискурсу, на їх основі вибудовується корпус зовнішньої і внутрішньої комунікації, визначаються установки і нормативні положення.

1.4 Особливості юридичної лексики в художньому тексті постмодернізму.

Сучасний англomовний роман характеризується як комплексний жанр, що поєднує у собі різні форми та стилі. Англійський дослідник Р. Фаулер вважає, що аналіз художнього тексту передбачає вивчення єдності форми та змісту. Форма художнього твору, як свідчать літературознавчі дослідження, змістовна і, отже, може дати уявлення про особистість автора, його погляду те що, що зображується [Fowler, 1981: 105].

Мова художнього тексту створюється автором, але, будучи націленим на читача, виходить із максимально ефективної лінії комунікативного ланцюга: текст-читач. Художній текст спочатку створюється автором як опосередкованого звернення до читача, як цілісний твір, що має як свою мету вплив на свідомість читача.

Читач-носій культури, виходячи зі свого особистого досвіду, розшифровує систему експресивних одиниць та імпліцитно виражених смислів. Перед перекладачем художнього тексту стоїть завдання глибинного проникнення в текст для того, щоб читачі приймаючої культури мали достовірне уявлення не лише про зміст тексту та наявність у ньому стилістично маркованих одиниць, а й про особливості мови та стилю автора.

Спрямованість художнього тексту для досягнення емоційного і естетичного на читача є визначальним чинником, організуючим систему мовних засобів у єдине ціле тексту, як образно-мовленнєвої структури. Підхід до художнього тексту з позиції дискурсивної лінгвістики дозволяє розглядати мовні явища не лише з погляду їх лінгвістичних особливостей, а й розкрити механізми їх функціонування в рамках співвідношення «автор – текст – читач», обґрунтувати їхню роль у створенні внутрішнього світу художнього тексту та можливості для інтерпретації читачем. Дискурсивність сучасного художнього тексту вважається комплексною категорією, що поєднується з елементами політичного, економічного та юридичного дискурсу, всі елементи якого пов'язуються в єдине ціле задумом автора та його моделюванням художньої реальності.

Роман постмодернізму, а саме естетика та філософія постмодернізму – це переосмислення історії, філософії, соціального життя суспільства, політики. Література завжди взаємодіяла з ідейно-філософськими течіями часу, і сучасна література не є винятком. Залучення сучасної особистості різні сфери відбивається в літературних творах. У сучасних творах простежується тенденція до об'єднання в рамках одного твору різних образних мотивів і прийомів, запозичених, у тому числі, і в галузі юриспруденції.

Сучасна англомова література, на думку П. Чайлдза, П. Уїдоусона та ін відрізняється яскраво вираженими рисами інтертекстуальності, що можна простежити на вибраних творах. Поруч із основним оповіданням до тексту включені посилання до відомих юридичних актів і законів, нерідко застосовується і пряме цитування. Поєднання елементів юридичного стилю з традиційним нарративом дозволяє автору по-новому моделювати художню реальність [Childs, 2005, p. 72; Widowson, 1998, p. 19].

Використання юридичної тематики дозволяє переосмислити межі юридичної мови, поєднувати архаїчність і сучасність, інакше

використовувати мову як предмет зображення і, отже, робити текст цікавим для читача, оскільки традиційні форми втрачають актуальність. Постмодерний художній дискурс виявляє зв'язки не лише з літературою як знаковою системою, а й музикою, живописом, правом та економікою. Художній дискурс як різновид буттєвого спілкування є розгорнутим, гранично насиченим різноманітними сенсами діалогом автора, читача та тексту. Автор організує художній текст так, що зближення елітарної та масової культур, активне змішання стилів та жанрів, цитатність стають основними рисами сучасного художнього тексту. Таким чином, текст постмодернізму розширює межі художнього тексту, задіює в оповіданні різні галузі знання та суспільного життя, і при цьому постає як єдине ціле, як втілення стилю мислення та мови автора, де всі компоненти взаємопов'язані та взаємозумовлені.

Елементи юридичного дискурсу в художньому тексті відображають не лише типові риси даного типу дискурсу, які реалізуються у моделюванні соціальних відносин та ситуацій спілкування на професійні теми, але також художній текст містить елементи цитування, одночасно демонструючи вплив професії на спосіб мислення та індивідуальність та наближаючи художній текст реального життя, в якому тісно взаємодіють різноманітні контексти.

1.5 Проблеми і труднощі перекладу юридичної лексики та термінології

Юридична лексика - це сучасний словниковий склад, яким користуються законодавці у своїй діяльності. Взагалі, її прийнято ділити на дві категорії: це лексика правознавства та права. Щодо категорії правознавства, то вона передбачає лексику юридичних текстів, які мають науковий стиль, та її основа - терміни. Друга категорія передбачає слова

правозастосовчої практики, які є значеннями меншої теоретичності. Термін «юридична лексика» включає не тільки терміни, а й набагато ширший клас лексичних одиниць. До юридичної лексики можна віднести також слова, які в юридичних текстах зберігають свої загальноприйняті значення. Також, до такої лексики відносять аббревіатури, латинізми і ідіоми. Юридична термінологія - сукупність усталених юридичних термінів, які використовуються правотворчої практикою; це система загальноприйнятих, упорядкованих, однакових і належно оформлених, уніфікованих юридичних термінів.

Існує декілька груп термінів юридичної мови. Наприклад, ті терміни, які відносяться тільки до сфери юриспруденції (mortgage; verdict). Або ті, які відносяться до загальноповживаних слів, але мають особливе значення в юридичній сфері.

Одна з основних проблем перекладу юридичних текстів – проблема перекладу термінології. Причиною цього є труднощі, пов'язані зі специфічними характеристиками юридичного терміну. Взагалі, вони утворюються через різні правові системи держав, отже, через розбіжності понять, які інтерпретуються термінами-аналогами.

Якщо підійти до питання крізь призму когнітивної лінгвістики, то будьякий термін означає певний концепт і є його лінгвістичною репрезентацією.

Юридичні терміни також можуть виступати в якості певного концепту. Всього можна виділити три випадки взаємодії концептів різних юридичних мов:

1. Коли концепт має певний еквівалент в мові перекладу. Наприклад "judge" - суддя, "agreement" - договір, "justice" - правосуддя;
2. Коли не існує точного еквівалента, але в мові перекладу є схожий концепт.
3. У мові перекладу взагалі не існує близького або схожого концепту.

Третя група викликає особливі труднощі. Через те, що термінологія, яку ми

бачимо в оригінальному тексті, може бути погано розвинена в мові перекладу, близький або схожий концепт - відсутній. Технології, як і мови, не стоять на місці, а постійно розвиваються: з'являється все більш нових термінів, котрі позначають нові наукові, економічні та юридичні поняття. Завдання перекладача, в такому випадку, знайти найбільш близький еквівалент. Для того, щоб його знайти, перекладач повинен дуже добре володіти іноземною мовою та знати всі специфічні тонкощі.

Хотілося б виділити важливість латинської мови та її вплив на юридичну лексику англійської мови. Навіть в сучасній англійській юридичній мові існує безліч термінів і фраз, які використовуються в текстах зберігаючи своє латинське написання: *Ad impossibilia lex non cogit* (закон не вимагає неможливого) та ін. Але, не дивлячись на наявність латинських термінів та сполучень в юридичних мовах, перекладач не може використовувати латинську, бо цінність і значимість латинської в межах правової комунікації є дуже обмеженою. Це означає, що проблема перекладу юридичних термінів, нажаль, не втратить свою актуальність термінів. Всі завдання, які стоять перед перекладачем юридичних текстів, спрямовані на досягнення максимально можливої еквівалентності текстів оригіналу і перекладу і на забезпечення успішної комунікації.

Отже, вибір одного з кількох англійських термінів залежить насамперед від порівняльною термінологічною вузькістю іншої мови, слід зазначити, що існує тенденція до уніфікації, згладжування або усунення термінологічних труднощів, що викликані відмінностями законодавчих актів. Досягнення еквівалентності та адекватності перекладу юридичного тексту ставить перед перекладачем особливі завдання, які пояснюються відмінностями правових систем. Одне з основних перешкод для того, щоб юридичний текст був повсюдно однаково інтерпретований - перш за все, відмінності правових систем. У деяких випадках, досягнення однакової інтерпретації тексту на практиці майже неможливо, що може бути викликано суттєвими

відмінностями правових систем. Очевидно, що процес перекладу може бути значно спрощений в разі, якщо мови тексту оригіналу і тексту перекладу належать одній правовій системі.

Якщо враховувати труднощі юридичних мов, то можна задатися питанням, чи можливе досягнення необхідної еквівалентності в юридичному перекладі. Існує думка, що юридичний переклад - це міф, а еквівалентність в ньому - недосяжна мета. Дана точка зору базується на основних проблемах порівняльної юриспруденції: лінгвістично еквівалентні терміни у багатьох випадках не співпадатимуть за обсягами понять і сфер вживання в різних юрисдикціях. Юридична значимість концептів може значно відрізнятись в різних мовах. Взаємозв'язок понять і концептів всередині системи юридичної мови, а також юридична культура впливають не тільки на значення термінів, але і на їх практичне вживання. В результаті такої невідповідності при перекладі юридичних текстів слід відповідати не на питання, який переклад вірний, а який переклад менш невірний.

Тип тексту і інформація, що міститься в ньому, є аспектами, які визначають особливості юридичного перекладу і безпосередньо впливають на вибір конкретних перекладацьких дій в рамках стратегії перекладу. Так само, в юридичному перекладі нерідко можна зіткнутися з неперекладними одиницями мови. Сюди відносять юридичні поняття, які не підходять мові перекладу або взагалі не існують в неї. Наприклад, багато дослідників дотримуються думки, що жодна лексична одиниця китайської мови не може відобразити значення термінів юридичної системи країн загального права. Ідеї про неможливість досягнення еквівалентності в юридичному перекладі спростовуються на практиці. Досвід перекладів показує, що переводити юридичні тексти, наприклад, закони, не тільки можливо, а й нерідко виходить досягти хорошого, якісного перекладу. Очевидно, що перекладачі стикаються з різними труднощами і проблемами, проте більшість з них цілком можна розв'язати.

У процесі перекладу юридичних текстів перекладачеві слід знати техніку юридичного перекладу, а саме сукупність правил, засобів, методів і прийомів здійснення успішної міжкультурної комунікації в області юриспруденції. Для такого якісного перекладу необхідно добре володіти юридичною термінологією і стилістикою.

Особливості мови права і професійна комунікація в цій сфері зумовлюють специфіку юридичного перекладу. Переклад юридичних текстів передбачає не тільки перехід від однієї мови до іншої, а й одночасно перехід від однієї правової системи до іншого світу права. Як правило, найбільш складними областями юридичного перекладу вважаються сімейне і процесуальне право, адміністративний устрій держави. Для здійснення якісного перекладу юридичного тексту необхідно не тільки підібрати еквівалентні лексичні одиниці в мові перекладу, але по можливості максимально наблизити текст перекладу до норм, концепцій і особливостей тієї юридичної мови, на яку здійснюється переклад.

Висновки до розділу 1

1. Одним із найскладніших видів перекладу є переклад художнього тексту. Це зумовлено не лише «літературністю» художніх текстів та необхідністю її передачі у мові перекладу, а й інтердискурсивністю художнього тексту, яка є причиною включення до дискурсу художнього тексту інших видів дискурсу, зокрема, юридичного.
2. Перекладений текст має бути адекватним та еквівалентним оригіналу. Еквівалентність в юридичному перекладі – поняття, що включає точну, ясну та достовірну передачу змісту.
3. Незважаючи на існуючі точки зору, еквівалентність у юридичному перекладі можлива, проте її досягнення – особлива складність юридичного перекладу, спричинена відмінностями правових систем держав та їх правових культур.

4. Юридична мова вважається штучною мовою, яка існує в рамках природної мови. При цьому вона має певні особливості, наприклад, англійській мові властива архаїчність. Як українська, так і англійська юридичні мови характеризуються складним синтаксисом, мета якого полягає в мінімізації двозначності тлумачення і прагненні максимальної точності інформації.
5. Основна складність у перекладі юридичної лексики – переклад термінології. Це пов'язано з тим, що щодо невелика частина термінології юридичних мов вважається міжнародною; решті термінів необхідно підбирати еквіваленти, враховуючи не лише відмінності правових систем та семантику кожного терміну, а й особливості юридичних мов, наприклад, їх діалекти чи стилістичні особливості кожного типу тексту.
6. Юридичний переклад, як вид спеціалізованого перекладу, ставить перед перекладачем особливі завдання, які не зводяться до пошуку еквівалентних термінологічних одиниць.
7. Юридична лексика нерідко функціонує поза юридичного дискурсу, наприклад, у художньому тексті. Художній текст може містити не лише цитування законів, вердиктів суддів, а й імітацію юридичного дискурсу у форматі зображення та передачі мови юристів адвокатів, суддів тощо.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОГО ВОКАБУЛЯРУ В РОМАНАХ І. Е. НАЙДЕРМАНА “THE DEVIL'S ADVOCATE” («АДВОКАТ ДИЯВОЛА»), І. Р. МАК'ЮЕНА “THE CHILDREN ACT” («ЗАКОН ПРО ДІТЕЙ») ТА СПЕЦИФІКА ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ

2.1 Коротка характеристика обраних на дослідження творів

І. Р. Макьюен та Е. Найдерман є представниками сучасної англомовної літератури. Їхні твори повною мірою відображають всі риси сучасного літературного процесу. У романах І. Р. Макьюена та Е. Найдермана простежуються основні тенденції сучасної літератури постмодернізму. Однією з них, на думку критиків та літературознавців, є інтердискурсивність. Багато сучасних творів поєднують класичний наратив з елементами історичного та юридичного дискурсу. У цьому дослідженні вивчається переклад юридичної лексики у художніх текстах. Очевидно, що в даному випадку слід говорити про взаємодію різних типів дискурсу, що сприймається як інтердискурсивність. Ця текстова категорія характерна насамперед для сучасних творів постмодернізму, що пояснює їх вибір для аналізу перекладу.

Ендрю Найдерман – один із найпопулярніших сучасних американських письменників. Роман «Адвокат Диявола», опублікований у 1991 році, приніс популярність автору і зробив його ім'я пізнаваним для масового читача. Згодом роман було екранізовано. У романі «Адвокат диявола» головний герой Кевін Тейлор – молодий, амбітний адвокат переступає межу добра і зла, коли він «агресивно захищає» викладача школи, яку звинувачують у зґвалтуванні дівчаток-учениць. Успіх у цій справі сприяв тому, що Кевін став адвокатом в

одній із найуспішніших адвокатських фірм, що спеціалізуються на кримінальному праві. У своїй професійній діяльності він захищав обвинувачених у скоєнні кримінальних злочинів, внаслідок чого злочинці не отримували тюремних ув'язнень та залишалися на волі. Необхідність достовірно та реалістично зобразити як головних, так і другорядних героїв твору, їхню професійну діяльність, манеру спілкування тощо, пояснює активне використання автором юридичної лексики у романі.

Одним із яскравих прикладів сучасного художнього тексту, в якому художній дискурс вступає в активну взаємодію з юридичним, слід вважати роман І. Р. Макьюена "The Children Act" (2014). У процесі написання роману автор консультувався із суддею апеляційного суду сером Аланом Уардом (Alan Ward), а також спирався на вердикт судді сера Джеймса Манбі (James Munby) 2012 року, що показує, наскільки якісна робота була зроблена автором для написання цього роману.

Як головна дійова особа роману виступає суддя Верховного Суду Англії та Уельсу – Фіона Мей. Життя головної героїні твору тісно пов'язана з професійною діяльністю – судочинством, що не може не впливати на її думки, стосунки та вчинки. Протягом усієї книги як питання, що турбують головну героїню, І. Р. Макьюен описує процеси, пов'язані як із сімейним, так і кримінальним правом, і ті проблеми, які вони порушують. У романі також є відступи від основної сюжетної лінії, наприклад, жалю адвоката про судову помилку.

Дія роману починається з моменту, коли звичне життя головної героїні та її зануреність у роботу раптово перериваються та порушуються кризою у сімейному житті. Фіона Мей продовжує працювати, розглядаючи різні судові справи, пов'язані із сімейними відносинами, включаючи шлюбборозлучні процеси. Серед справ, за якими їй необхідно ухвалити судові рішення, – справа 17-річного підлітка Адама. Вердикт у цій справі, враховуючи всі обставини, винести особливо важко. Винесене у цій справі рішення має певні

наслідки: кордон між приватним життям і професійною діяльністю, де героїня є втіленням правосуддя та неупередженості закону, починає руйнуватися. У романі «Закон про дітей» життя головної героїні тісно пов'язане із законом. У творі значну частину оповідання займає опис обставин справ на розгляді, їх слухань, винесення вердиктів, що пояснює використання юридичної лексики у художньому тексті.

Юридична лексика, яка використовується у вищезгаданих романах, реалізується не тільки шляхом включення окремих термінів юридичної мови, але в текстах також і цитуванням законів, імітацією судових процесів, промови адвокатів, цитат суддів, винесення вердиктів суддями і т.д., тобто в даних художніх текстах зустрічається як поєднання художнього дискурсу з існуючими підтипами юридичного дискурсу, а й моделювання юридичного дискурсу в художньому, що служить певним цілям і підпорядковується ідейному задуму автора у точності викладу та об'єктивізації мотивів вчинків героїв.

2.2 Аналіз юридичного вокабуляру у романі Е. Найдермана “The Devil's Advocate” та її переклад англійською мовою.

У романі Е. Найдермана "The Devil's Advocate" юридичний дискурс функціонує як компонент художнього. Автор активно використовує юридичну лексику у своєму романі, проте в силу специфіки оповідання основний акцент робиться на кримінальне та процесуальне право. Юридична лексика у романі використовується переважно в описі слухань у кримінальних справах, промови адвокатів, допиту свідків, тощо. Юридична лексика також використовується автором у звичній розповіді, щоб показати думки героїв, пояснити якісь певні моменти роману.

2.2.1 Особливості перекладу авторського бачення професійної діяльності. Нижче наведений приклад цікавий тим, що тут автор, моделюючи роздуми адвоката про справу, використовує низку риторичних питань, щоб наголосити на емоційному стані героя, привернути увагу читача до даних тверджень. Автор, зображуючи внутрішню мову героя, використовує складні синтаксичні конструкції та юридичну термінологію, що є поєднанням експресивності художнього тексту з юридичним стилем.

Використана в перекладі юридична лексика еквівалентна оригіналу: "(declared) innocent of all charges of extortion" – «звільнили від усіх звинувачень у здирстві», "trial" – «суд», "prosecution's key witness" –

«головний свідок». При перекладі частини складнопідрядного речення:

“allegedly told the prosecution” використано прийом смислового розвитку: «що говорив у ході слідства», подібний переклад зрозуміліший українськомовному читачеві.

*1. What did the owner of a major private sanitation firm in the Lower East Side think of his being declared **innocent of all charges of extortion**? Was the **trial** just political because there had been talk of him running for borough president?*

*Why didn't the **prosecution's key witness** tell all that he had allegedly told the **prosecution**? (p. 9)*

Що думає власник найбільшої приватної водопровідної компанії в Нижньому Іст-Сайді, про те, що його звільнили від усіх звинувачень у здирстві? Чи не був суд політично заангажованим – адже ходили чутки про участь Фанді у президентських перегонах? Чому головний свідок звинувачення не сказав на суді те, що говорив під час слідства? (с. 7)

Наступні приклади ілюструють, наскільки активно автор використовує юридичну лексику у романі «Адвокат диявола», переважно – це лексика процесуального і кримінального права, що пов'язані з професією головного героя:

2. *Twenty-eight year-old Kevin Taylor looked up from the papers spread out over the chestnut-brown table before him and paused, pretending to think deeply about something before **cross-examining the witness**.* (p. 16)

*Двадцятивосьмирічний Кевін Тейлор відірвав погляд від паперів, розкладених на довгому темно-коричневому столі, і зробив паузу, ніби про щось замислившись перед **перехресним допитом свідка**.* (с. 9)

“Cross-examining the witness” перекладено українською мовою еквівалентною термінологією української мови: «перехресний допит свідка».

3. *Lois Wilson, a twenty-five year-old fifth grade teacher, was on **trial for sexually abusing children** in the small Nassau County community of Blithedale. <...> A school **investigation** uncovered three more similar **occurrences**.* (p. 17)

*Судили Лоїс Вілсон, 25-річну вчительку п'ятого класу. Її звинувачували у **сексуальних домаганнях до підлітків**. Все сталося у невеликому містечку Блісдейл, графство Нассау. <...> У ході **розслідування**, проведеного в школі, виявилось ще **три аналогічні випадки**.* (с. 11)

У цьому прикладі перекладач замінює юридичну термінологію англійської мови на термінологію української мови, яка їй еквівалентна: “was on trial” – «судили» (заміна особистої пропозиції, на безособове, що не вносить істотних відмінностей у текст перекладу); “investigation” - «розслідування»; “child sexual abuse” (“for sexually abusing children”) - сексуальне насильство над дітьми. (Сексуальне домагання, термін, використаний у перекладі – підтип сексуального насильства, що робить переклад загалом еквівалентним оригіналу.); “occurrence” – «аналогічний випадок». Семантика юридичного

терміну англійської мови точно відображена в перекладі, що можна простежити за його визначенням:

«Опитування – у тому числі те, що включає в себе continuous or repeated exposure substantially the same general harmful conditions».

3. *If Lois **pleaded guilty**, she would get **five years probation** and psychological counseling.* (p. 18)

*Якщо Лоїс **Вілсон визнає свою провину**, їй дадуть **п'ять років умовно** і зобов'язують звернутися до психолога.* (с. 12)

4. *When he spelled out the **punishment** for **perjury** and explained that the **prosecution** was already working to disprove and discredit her **testimony** she became jittery. <...>he convinced the **AD** to drop **the armed robbery charge**, replacing it with a simple **robbery charge**.* (p. 304)

*Коли він пояснив їй **відповідальність за лжесвідчення** і сказав, що **прокурор** вже працює над тим, щоб спростувати чи дискредитувати її свідчення, вона занервувала. <...> Йому вдалося переконати **окружного прокурора** відкликати **звинувачення у збройному пограбуванні**, замінивши його звичайним **пограбуванням**.* (с. 257)

У наведених вище прикладах юридична термінологія в перекладі замінена еквівалентними термінами української юридичної мови: “five years probation” – «п'ять років умовно», “investigation” – «розслідування», “plead guilty” – «визнати провину», “AD” (Attorney District) – «окружний прокурор», “perjury” – «лжесвідчення», “armed robbery” – «озброєний грабіж» та ін.

5. *<...> prove Mr. Rothberg **innocent beyond a doubt**, but personally he felt the last he could do was confuse the **jury** and keep them from feeling **certain beyond a doubt**, and thus **find him not guilty**. Rothberg would always be **suspected of murdering his wife** <...>, but at least he would **win the case**.* (p. 224)

<...> що, безперечно, зможе **довести невинність** містера Ротберга. Але в глибині душі він розумів, що розраховувати можна тільки на те, що **присяжні** заплутаються і сумніваються. Тоді Ротберга **визнають невинним**. І хоча оточуючі, як і раніше, будуть переконані, що він міг **убити свою дружину**, справу можна буде і виграти. (С. 189)

У цьому прикладі в перекладі не збережено стилістичний прийом, який використаний автором в оригінальному тексті: протиставлення innocent beyond a doubt і certain beyond a doubt. “Beyond a (reasonable) doubt” – термінологічне словосполучення, яке застосовується в юрисдикції країн загального права, у кримінальному праві “innocent beyond a reasonable doubt” можна прирівняти до презумпції невинності. Незважаючи на збереження змісту та змісту оригінального тексту в перекладі, зміна форми – а саме внесення до перекладу антитези (протиставлення) – могла б сприяти підвищенню «літературності» тексту перекладу та підвищенню його експресивності. Опущення терміна “suspect” («міг убити») не виправдано і знижує стиль оригіналу.

6. *Kevin thought it was very clever of him to organize his case with a definite beginning, middle, and end, holding back the **clinical and forensic evidence** until the last **chapter**.* (p. 228)

*Кевін подумав, що це дуже розумний прийом – чітко структурувати свій виступ і зберегти **клінічні докази та результати судової експертизи** наостанок.* (С. 192)

В оригіналі використовуються два терміни, що позначають типи доказів: “clinical evidence”, “forensic evidence”. “Forensic evidence” у перекладі замінено на еквівалентне поняття української правової системи – результати судової експертизи. Терміну «клінічні докази», використаного у перекладі, в українській юридичній мові не існує. Перекладач запроваджує неологізм, застосовуючи калькування, але такий переклад незрозумілий

українськомовному читачеві. Найбільш вдалим є варіант «висновок медичного експерта» або «результати судово-медичної експертизи». 7.

<...> *and won cases outright when circumstantial evidence came under question.* (p. 272)

<...> *і вигрвали справи в суді, заперечуючи наведені докази.* (С. 230)

Тут замість перекладу юридичного терміна "circumstantial evidence" використовується прийом генералізації – «наведені докази», що значно спотворює сенс пропозиції оригіналу, оскільки, згідно з терміном, використаним в оригіналі, оспорується тільки "непрямі докази", а не будьякий наведений доказ.

8. *The jury agreed. He was found guilty of murder in the 1st degree and he was sentenced to twenty-five years to life.* (p. 318)

Присяжні погодилися із прокурором. Кевіна було визнано винним у вбивстві першого ступеня і засуджено до 25 років ув'язнення. (С. 265)

У цьому прикладі слід звернути увагу на «винним у вбивстві першого ступеня», "1st degree murder" перекладено калькуванням, без перекладацького коментаря, що ускладнює розуміння різниці правових систем США та України.

Дані приклади показують, що відмінності правових систем, особливо в галузі кримінального права, є причиною того, що для досягнення еквівалентності та адекватності перекладу, перекладачеві необхідно використовувати різні трансформації. Однак, поряд з якісним, еквівалентним перекладом юридичної лексики в авторській розповіді про професійну діяльність героїв, у деяких фрагментах тексту вибір перекладних лексичних і стилістичних перетворень, що використовуються в тексті перекладу роману «Адвокат диявола», може викликати низку питань щодо їх доцільності.

2.2.2 Допит свідків як тип юридичного дискурсу. У романі Е. Найдера мана «Адвокат диявола» автор ілюструє такий тип юридичного дискурсу, як допит свідків, у тому числі під час слухань справ. У цих прикладах можна виявити використання прямої мови (адвокатів і свідків, що допитуються), використання характерної допитів юридичної лексики, обумовленої не тільки специфічними обставинами кожної справи, а й регламентом судових слухань і особливий стиль:

9. *“The **alleged initial victim**, Barbara Stanley, told you about them?” Kevin nodded to confirm the answer before he received it. (p. 19)*

*Now, Mr Cornbleau can you tell the **court** what kind of grades Barbara Stanley was getting Luis Wilson class? (с. 21)*

*«Про них повідомила **передбачувана перша жертва** Барбара Стенлі?»
– Кевін кивнув, підтверджуючи відповідь, перш ніж свідок встиг відповісти.
(P. 13)*

*«А тепер, містере, Корнбле, розкажіть, будь ласка, **суду**, які оцінки Барбара Стенлі отримувала на предмет Лоїс Вілсон». (с. 14)*

10. *“But it’s not my **fault**”, she added quickly, happy the **questioning** had taken a different direction.*

*“Now, Barbara, the **judge** told you, you have to tell the truth when you **testify in court**. Are you telling the truth?*

*“Your Honor, the **prosecution** is presenting this little girl as one of its **chief witnesses** against my client. We can’t pick and choose what she should and shouldn’t remember about such an important **allegation**. If her **testimony** is inaccurate in any way...” (p. 29-32)*

*«Але я не **винна**», - швидко додала вона, радіючи, що **допит** пішов в іншому напрямку.*

*Згадай, Барбаро, **суддя** казав, що ти маєш говорити правду, **даючи свідчення в суді**. Ти говориш правду?*

Ваша честь, ця маленька дівчинка є одним із головних свідків звинувачення проти моєї клієнтки. Ми не можемо вибирати, що вона повинна і чого не повинна пам'ятати про такі серйозні звинувачення. Якщо її свідчення в якомусь відношенні є неточним... (с. 24-25)

У цих прикладах – фрагментах допиту свідка звинувачення (дівчата Барбара Стенлі) автор активно використовує юридичну лексику для надання достовірності розповіді. Більшість юридичної термінології та лексики тексту перекладу еквівалентна термінам та юридичної лексики, використаним в оригіналі: “alleged initial victim” – «передбачувана перша жертва», “court” – «суд», “fault” – «вина», “questioning” – «допит», “testify” – «давати свідчення в суді», “chief witness against my client” – «головний свідок звинувачення» (у перекладі використано прийом смислового розвитку, оскільки клієнтка адвоката - обвинувачена в суді), “testimony” – «свідчення». Заміна терміна “allegation” на «звинувачення» суперечить семантиці терміну англійської мови (“allegation” – «голослівне твердження» [Льїн, 2009: 27]), проте подібна заміна контекстуально обумовлена.

11. *A low murmur trembled through the audience. The **judge** looked out with reproach, and everyone became quiet instantly. <...> “We don’t have to talk about what happened at your house,” he said mercifully, “but did you tell your friends what to say and how to say it? Barbara?” he pursued, hammering the answer he wanted into her. <...>*

*“Your **honor**,” Balm said, “Mr. Taylor is **badgering the witness**.”*

*“I don’t think so, Mr. Balm,” the **judge** said. He leaned toward Barbara.*

“Barbara, you have to answer the question.”

*“Did you lie to Mr. Cornbleau because you don’t like Miss Wilson?” Kevin asked quickly. It was a great move; it assumed she had already answered in the positive. Out of the corner of his eye, Kevin saw eyebrows rise on members of the **jury**. <...>*

“But I didn’t lie about what I told him. I didn’t!” Barbara shouted through her tears.

*“Seems to me, Barbara, you’ve been telling a number of lies while you sat here.” He turned and shook his head at the district attorney. Barbara was crying hard and had to be **taken off the stand** and led out a side door. (p. 32-37)*

По залі пробіг легкий гомін. Суддя суворо подивився на присутніх, і миттю запанувала тиша. <...> Ми не говоримемо про те, що відбувалося у твоєму домі, – поблажливо сказав він. - Але ж ти підмовила своїх подруг розповісти це? Ти їм пояснила, як і що треба говорити? Правильно, Барбаро? Кевін вміло підвів дівчинку до відповіді.

*«**Ваша честь**, – втрутився Балм. – Містер Тейлор залякує свідка». «Я так не думаю, містере Балм, – відрізав суддя. Він нахилився до Барбари і сказав, – Барбаро, ти маєш відповісти на запитання».*

«Ти збрехала містеру Корнбле, бо тобі не подобалася міс Вілсон?» – швидко промовив Кевін. Це був чудовий хід. Передбачалося, що дівчинка вже відповіла ствердно. Боковим зором Кевін зауважив, що присяжні здивовані таким поворотом справи.

«Але я не брехала їм!» - прокричала Барбара крізь сльози. – «Я не брехала!»

*«Схоже, Барбаро, ти вже досить набрехала в цьому залі», – Кевін повернувся до **окружного прокурора** і похитав головою. Барбара плакала. Її довелося **вивезти** із зали через бічні двері. (С. 24-27)*

Тут автор ілюструє досить агресивну, наполегливу тактику ведення допиту, обрану адвокатом, який у результаті домагається потрібних відповідей. У перекладі українською мовою вірно передано стиль агресивнонаполегливий стиль допиту, юридична термінологія замінена еквівалентними термінами: “district attorney” – «окружний прокурор», “judge”

– «суддя», “jury” – «присяжні», “your honor” – «Ваша честь». Переклад термінологічного поєднання “badger the witness” як «заякувати свідка» лише частково відображає семантику терміну англійської мови, оскільки “badger the witness” означає «викликати агресивну, емоційну реакцію у свідка, що допитується».

У перекладі даного фрагмента термінологічне словосполучення “be taken off the stand” («вивести із зали») перекладено за допомогою прийому генералізації, оскільки “stand” – «місце, де свідки дають свідчення».

12. *“If you did do it and it comes out in court, you’ll be considered an accessory to a crime, a serious crime.”* (p. 210)

Якщо ви це зробили і це з’ясується в суді, вас вважатимуть співучасницею злочину. Серйозного злочину. (с. 177)

Тут “accessory to a crime” українською мовою перекладено «співучасницею злочину», незважаючи на розбіжність дій, за якими людина може бути визнана «співучасником злочину» в праві США бездіяльністю свідка, а саме не інформування про скоєний будь-ким злочин, так само робить його “accessory to a crime”.

Ця відмінність у межах художнього перекладу вважається незначною.

2.2.3 Промова адвокатів у суді та особливості перекладу. У романі «Адвокат Диявола» автор зображує промову адвокатів у ході судових процесів, включаючи до художнього тексту ще один підтип юридичного дискурсу, – мова адвокатів у суді. Судове слухання суворо регламентовано, що виявляється у використанні клішованих форм юридичної лексики, це можна простежити на прикладі:

13. *“Objection, your honor.” The district attorney stood up.*

“Counsel is asking the witness to make a conclusion.”

“Sustained.”

“Sorry, your honor.” Kevin turned back to Cornbleau. (p. 21)

«Протестую, ваша честь, – підхопився прокурор. – Адвокат підштовхує свідка до висновків. "Приймається", - кивнув суддя.

«Вибачте, ваша честь», – Кевін знову повернувся до свідка. (Стор. 14)

14. *"We would like to call Barbara Stanley to the bar, your honor," the district attorney said, a tone of desperation in his voice. (p. 23)*

«Ні, ваша честь. Ми хотіли б викликати Барбару Стенлі, ваша честь.», – У голосі окружного прокурора чувся відчай. (С. 17)

У наведених прикладах (45, 46) клішовані форми судового процесу США передані аналогічними формами судового процесу в Україні: "Objection, your honor" – «Протестую, ваша честь»; "Sorry, your honor" – «Прошу вибачення, ваша честь». "Sustained" згідно з клішированими формами судового засідання слід було б перекласти «протест прийнятий», а чи не «приймається».

Тут слід звернути увагу на переклад словосполучення "call to the bar" – «викликати», подібний переклад вносить у текст неясність, яку слід виключити, додавши «як свідка» або «на допит».

2.2.4 Аналіз вступної промови адвокатів. Вступна промова адвокатів характеризується особливою стилістикою, де поєднується стиль юридичних документів з використанням нехарактерних йому різних стилістичних засобів: метафор, уособлень, епітетів тощо, які використовуються для того, щоб спробувати переконати суддю (присяжних) та інших учасників процесу у своїй правоті та своїй позиції з розглядуваних справ. Для досягнення максимальної реалістичності подій, що описуються, Е. Найдерман включає в свій роман також і цей підтип юридичного дискурсу:

14. *"You will see, ladies and gentlemen of the jury," McKensie began, "how the seeds of this cunning murder were planted years before it occurred; how the*

defendant developed motive, had opportunity, and committed the unconscionable act in a cold and calculated manner, confident that his guilt would be clouded by confusion or supposed negligence.” He turned toward Rothberg and pointed. “He is depending on one word, doubt, and hoping that his lawyer will keep that doubt alive to prevent you, in your good conscience, from convicting him of the heinous crime.” (p. 228)

Пані та панове! Шановні присяжні! – почав Маккензі. - Ви побачите, як задовго до злочину було посіяно насіння цього хитромудрого вбивства; як у обвинуваченого сформувалися мотиви, з'явилася можливість; як він холодно і розважливо зробив цей немислимий вчинок у твердій впевненості, що його провину неможливо буде довести через сумніви і можливу недбалість.

Прокурор повернувся до Ротберга і вказав на нього.

«Ця людина покладається на єдине слово – «сумнів». Він сподівається, що адвокат поселить у вашій душі сумнів, який завадить вам свідомо і переконано визнати його винним у жахливому злочині. (С. 193)

У цьому прикладі – промови обвинувача Маккензі – є різні стилістичні засоби: “The seeds of the cunning murder were planted” – метафора, перекладена українською мовою із збереженням образу: «було посіяно насіння цього хитромудрого вбивства»; “keep that doubt alive” – уособлення, замінене в українському перекладі на метафору: «поселює у ваші душі сумнів».

“Unconscionable” (act), “heinous” (crime), “cunning” (murder) – епітети, перекладені еквівалентними їм епітетами: «немислимий» (вчинок), «жахливий» (злочин), «хитромудре» (вбивство). Юридична лексика, зокрема термінологія, яку автор використовує в даному уривку, має повні еквіваленти українською мовою, що можна простежити її перекладом: “murder” – «вбивство», “defendant” – «обвинувачений», “motive” – «мотив», “guilt” – «вина», “crime” – «злочин», “convict” – «визнати винним».

2.2.5 Переклад розмови адвокатів на професійні теми. Розмова адвокатів на професійні теми має всі особливості діалогічного мовлення, але також має і певні риси юридичного дискурсу, які відображаються насамперед у використанні юридичної лексики і, зокрема, термінології.

У промові адвокатів, яка зображена в романі «Адвокат диявола», є, в основному, лексика кримінального права, яка перекладена відповідними еквівалентами української юридичної мови, що можна простежити на таких прикладах:

15. “*Haven’t these people ever heard of innocent until proven guilty?*” (p. 52)

А ці люди чули колись про **презумпцію невинності**? (С. 41)

16. “What do they have, then, besides the girl’s **testimony**?”

*About six years ago, he was **accused of raping** a twelve-year-old in Tulsa, Oklahoma. It never went to **trial**.*” (p. 55) (p. 55)

Що вони мають, крім **показань** дівчинки? (С. 79)

Приблизно 6 років тому його **звинувачували у зґвалтуванні** 12-річної дівчинки у Талсі, штат Оклахома. Справа **до суду** не дійшла. (С. 80)

17. <...> *a highly publicized case* <...> *a number of coeds have been **raped** and viciously **murdered**, their bodies **mutilated**, the **murders** covering area from upper Bronx through Yonkers and into Westchester. A man has been **arrested and charged**.* (p. 99)

<...> дуже резонансною **справою**, - пояснив Кевін містер Мілтон. - Можливо ви читали про це: кілька студенток коледжу було **зґвалтовано** та по-звірячому **вбито**. Їхні тіла **понівечили**. Вбивства сталися в районі від верхнього Бронкса до Йонкерса та Вестчестера. Чоловіка **заарештували та звинуватили**. (С. 81)

18. *It’s so clear that he has no regrets that the **prosecution** is going for **premeditated murder**.* <...> *he did it just to **kill** him.* (p. 82)

Він не шкодує. Не шкодує настільки, що **звинувачення** збирається говорити про **навмисне вбивство**. <...> Він зробив це, щоб **убити** хлопчика. (С. 85)

Виходячи з прикладів, укладаємо, що терміни вихідного тексту мають повні еквіваленти в мові перекладу:

"innocent until proven guilty" – «презумпція невинності», "testimony" – «показання», "trial" – «суд», "rape" – «зґвалтування», "murder" – «вбивство», "prosecution" – «звинувачення», "kill" – «вбити», "premediated murder" – «навмисне вбивство».

Дані поняття, і терміни, що їх позначають, існують як в українській правовій системі, так і в системі загального права, що доводить, що переклад подібної термінології не викликає труднощів.

19. *“That’s the sixteen-year-old kid who took **a joy ride** in his neighbor’s car?”* (р. 55)

А так... Шістнадцятирічний хлопець, який **прокотився** сусідською машиною? (С. 44)

"Joy ride" - у перекладі замінено на «прокататися». Подібний переклад не розкриває сутність цього злочину, тому в перекладі варто було б додати, наприклад, «без дозволу» – «прокотився на сусідській машині без дозволу».

20. *“<...> Even if you **put him on the stand**, they can’t ask about prior **accusations**, only prior **convictions**.”* (р. 98)

Навіть якщо його перехресно допитують, вони не можуть допитувати про ті звинувачення – тільки про винесені вироки. (С. 81)

21. *“I don’t want to put him **on the stand**. The way he talks about his dead brother ... if I were **the jury**, I’d **convict** him, too”* (р. 102)

Мені не хотілося б **піддавати його перехресному допиту**. Він так говорить про загиблого брата... якби я був **присяжним**, то засудив би його без вагань. (С. 85)

У цих прикладах “put on the stand” перекладено як «піддати перехресному допиту», тобто в перекладі використовується така трансформація як смисловий розвиток, що вносить в український переклад ясність, оскільки “put on the stand” у цьому контексті означає «виставити як свідка». Переклад термінології у вищевказаних прикладах не викликає труднощів через те, що поняття, що позначаються, є у двох правових системах: “accusation” – «звинувачення», “conviction” – «вирок» (“conviction” – результат судового процесу, в якому обвинувачений за кримінальним справі визнається винним), “jury” – «присяжні».

22. *They went to his apartment to **question** him, only an overly ambitious young **detective** went a lot further. He **searched** his place without a **warrant** and found wire fasteners similar to the ones used to bind the victims. They took Karl in and kept him in a holding tank for five hours, **questioning** him, until he **confessed**. <...> the **alleged evidence** the **detective** found is all **inadmissible**.* (p. 61)

*Поліція вирушила до нього на квартиру, щоб **провести допит**, але тут надмірно амбітний, молодий **слідчий** припустився помилки. Він **обшукав** квартиру **без ордера** і виявив дротяну обв'язку подібну до тієї, якою обв'язували жертв. Поліція затримала Карла на п'ять годин і **допитувала** його, доки він не **зізнався**. <...> а **докази**, виявлені **детективом**, суд до уваги **не прийме**.* (С. 82)

“Went a lot further” – «припустився помилки» – смисловий розвиток, який спотворює сенс фрази, використаної в оригіналі, але не впливає на розуміння тексту, оскільки далі йдеться справді про помилку слідчого, яка коштувала звинуваченню виграної судової справи. “Inadmissible evidence” – тип доказів, які не приймаються судом через те, що вони були отримані з порушенням кримінально-процесуальних норм, таким чином, використаний у перекладі прийом цілісного перетворення, не спотворює зміст тексту та є допустимим варіантом перекладу. Термінологія, використана автором в оригінальному

тексті, замінена еквівалентною їй термінологією в перекладі: "to question" – «провести допит», "detective" – «слідчий», "search" – «обшукати», "warrant" – «ордер» (на обшук), "confess" – «признаватись».

Імітація промови персонажів у діалогічній формі є основним структурним компонентом твору "The Devil's Advocate". Більшість дійових осіб роману – адвокати. Цим пояснюється активне включення до тексту твору даного підтипу юридичного дискурсу.

У проаналізованих прикладах спостерігається висока частотність вживання юридичної термінології. Більшість термінів має повні еквіваленти в українській мові, однак у цих пропозиціях є також термінологія, яка має часткові еквіваленти в українській мові або не має еквівалентів. У випадках, коли повний еквівалент терміна відсутній у мові перекладу, перекладач використовує різні трансформації для досягнення якісного перекладу.

2.3 Аналіз юридичного вокабуляру у романі І. Р. Макьюен "The Children Act" та його переклад українською мовою.

Роман "The Children Act" відрізняється інтенсивним впровадженням елементів юридичного дискурсу у художній твір, що пояснюється не лише естетикою та філософською основою постмодерністського роману, прагненням додати розповіді достовірність, а й індивідуальним авторським стилем. Таким чином ускладнюється взаємодія тексту і читача, оскільки посилення на реально існуючі закони і судові процеси створюють впевненість читача в тому, що події, що зображаються, відбуваються насправді.

Активне використання автором юридичної лексики дозволяє її систематизувати та класифікувати згідно з підтипами юридичного дискурсу: мова суддів, мова адвокатів захисту та звинувачення (вступна, заключна та

ін.), допит свідків у суді, розмова (адвокатів) на професійні теми. З розглянутих теоретичних робіт можна дійти невтішного висновку, що з вивчення питання перекладу юридичної лексики у художньому тексті недостатньо класифікувати що у ньому юридичну лексику по підтипам юридичного дискурсу, оскільки юридична лексика використовується в романі не тільки як ілюстрація приналежності героїв оповідання до певної професійної діяльності.

Тобто юридична лексика є не лише елементом моделювання юридичного дискурсу в художньому тексті, а й компонентом художнього тексту, а саме використовується в оповіданні автора, в тому числі і як експресивний компонент мови автора. Використання юридичної лексики у промові автора має свої особливості, що дозволяє віднести їх у окрему групу, всередині якої можна виділити розповідь про особисте життя героїв та розповідь про професійну діяльність (обставини справ, діяльність суду тощо). У безособовій розповіді автор максимально точно описує життя головної героїні та вплив професійної діяльності на спосіб її мислення та мотиви вчинків, які зумовлюють особливості перекладу.

2.3.1 Авторська розповідь про особисте життя героїв. Використання автором юридичної лексики в авторській розповіді про особисте життя героїв відбувається в рамках стилістики художнього тексту, із застосуванням різних лексичних та синтаксичних стилістичних засобів, що можна спостерігати у таких прикладах:

23. *Less scotch, more water, for she was in **court** tomorrow and she was **duty judge** now, available for any sudden demand, even if she lay recuperating.* (p. 2)

Менше віскі, більше води, бо завтра до суду, а зараз вона була черговим суддею, і по терміновій справі до неї могли звернутися у будь-який час – хоча вона ще не оговталася. (с. 4)

«Менше – більше», у цьому прикладі простежується перекладацька інтерпретація представленої ситуації, оскільки контрастне протиставлення антонімів, запропоноване автором, знижено. На стилістичному рівні втрачається експресивність, оскільки динаміка та ритмічна організація пропозиції зведена до мінімуму. Експресивність тексту оригіналу знижена в перекладі, що можна виявити в наступних фрагментах цього прикладу:

Відокремлене визначення “available for any sudden demand” перекладається запровадженням безособової пропозиції, що є невиправданим відхиленням від стилю, оскільки це відокремлення може бути збережене засобами української мови. “Even if” – заміна умовної пропозиції поступкою, що також сприяє відхиленню від стилістики пропозиції оригіналу. Уявлення про рішучість, чіткість думок героїні, незалежно від психологічного стану, що складається у читачів оригінального тексту, замінюється на уявлення про неясність та плутанність свідомості героїні для читачів тексту в перекладі. Терміни англійської юридичної мови перекладені еквівалентними термінологічними відповідностями української мови: “court” – «суд», “duty judge” – «черговий суддя».

24. *Seven weeks and a day also had a medieval ring, like a **sentence handed down from an old Court of Assize.** (с. 20)*

*Сім тижнів та один день – у цьому чулося теж щось середньовічне, із **вироку старовинних асизів.** (р. 34)*

Тут автор використовує юридичну лексику як експресивний компонент авторської розповіді. "Court of Assize" - історизм, даний тип суду було скасовано і замінено на Королівський суд. Це порівняння показує, наскільки глибоко професійна діяльність проникла у свідомість героїні. У перекладі

можна спостерігати опущення частини термінологічного поєднання “hand down a sentence”. Подібне опущення допустиме, оскільки його можна вважати контекстуально обумовленим. Метафора “had a medieval ring” не збережена у перекладі: «щось середньовічне»; це знижує стиль порівняння, використаний автором в оригінальному тексті порівняно з перекладом. Застарілий термін “Court of Assize” замінено відповідним йому терміном української мови, проте через відсутність будь-якого перекладацького коментаря, що пояснює значення даного терміна, порівняння втрачає свій експресивний потенціал.

25. <...> *the ludicrous and shameful transgression of professional ethics, that occupied her. <...> Hard to believe that no one had seen her, that she was leaving the scene of the crime, unscathed.* (p. 173)

<...> абсурдного та ганебного **порушення професійної етики**. Вся ганьба – на її голову. <...> важко повірити, що ніхто цього не бачив, що вона залишає **місце злочину незамараним**. (С. 229)

Цей уривок є яскравим прикладом поєднання експресивності художнього стилю зі стилем юридичного дискурсу, якому властива відсутність емоційності. Тут “transgression of professional ethics” (порушення професійної етики) поєднується з епітетами “ludicrous”, “shameful” («абсурдний і ганебний»). Також у перекладі зберігається метафора “leave the scene of the crime” – «покидати місце злочину», основу якої становить юридична лексика.

2.3.2 Авторська розповідь про професійну діяльність. Нижче наведений приклад цікавий тим, що в ньому переплітається термінологія (основна функція якої найменування фактів) з епітетами, характерними виключно для художньої літератури, таким чином, що факт пояснюється і характеризується за допомогою різних епітетів, що відображають суб'єктивне авторське ставлення до того, що не властиво юридичній мові. . Термінологія, що використовується автором у цій пропозиції, передана еквівалентним термінам

української мови: “accusation” – «звинувачення», “The Family Division” – один із підрозділів Високого суду Лондона, який має усталений переклад українською мовою: «Відділення у справах сім’ї». Переклад “branches of law” як «галузі судочинства» є помилковим, оскільки “law” – закон, право, і такого поняття як «галузь судочинства» в українській юридичній мові немає. Термін правової системи країн загального права “special pleading” не має еквівалента в українській правовій системі. Його переклад українською мовою (особливе клопотання з посиланням на нові факти) є вдалим перекладацьким рішенням, оскільки в ньому розкривається зміст поняття. Також слід зазначити, що такі елементи стилю художнього тексту, як епітети, збережені у перекладі: «екзотичний», «тонкий».

26. *The Family Division teemed with strange differences, **special pleading**, intimate half-truths, exotic **accusation**. And as in all branches of law, fine-grained particularities of circumstance needed to be assimilated at speed.* (p. 3)

*Відділення у справах сім’ї було завантажене дивними конфліктами, особливими клопотаннями з посиланнями на нові **факти**, напівправами про інтимні справи, екзотичними звинуваченнями. Як і в усіх інших галузях судочинства, тонкі деталі та обставини треба було швидко схоплювати.* (с. 11)

27. *Last week, she **heard final submissions** from divorcing Jewish parents, unequally Orthodox, **disputing** their daughter’s education. The draft of her completed **judgement** was on the floor beside her. Tomorrow, coming before her again would be a despairing English woman, gaunt, pale, highly educated, mother of a five-year-old girl, convinced, despite **assurances to the court** of the contrary, that her daughter was about to be **removed from the jurisdiction** by the father, a Moroccan businessman and strict Muslim, to a new life in Rabat, where he intended to settle. Otherwise, routine wages wrangles over **residence of children**, over houses, pensions, **earnings, inheritance**. It was the larger estates that come to the*

High Court. *Wealth mostly failed to bring extended happiness. Parents soon learned the new vocabulary and patient **procedures of the law**, and were dazed to find themselves in a vicious combat with the one they once loved. And waiting offstage, boys and girls, first-named in the **court documents**, troubled little Bens and Sarahs, huddling together while the gods above them fought to the last, from **the Family Proceeding Court, to the High Court, to the Court of Appeal.** (p. 3)*

Минулого тижня вона **розглядала суперечку** батьків-євреїв, що розлучаються, різною мірою ортодоксальних, **з приводу** освіти їхніх дочок. **Проект рішення** лежав поряд із нею на підлозі. А завтра знову постане перед нею зневірена англійка, худя, бліда, освічена і, незважаючи на запевнення суду, переконана в тому, що **дочку в неї забере батько**, марокканський бізнесмен, правовірний мусульманин, і відвезе до Рабата, де він має намір влаштуватися і почати нову життя. В іншому – звичайні **позови про місцеперебування дітей**, про будинки, пенсії, заробітки, спадщини. До Високого суду звертаються **забезпечені люди**. Багатство найчастіше не приносить тривалого щастя. Батьки швидко освоюються з новим лексиконом та **формальностями** **законовідправлення** і самі дивуються, що ведуть запеклу боротьбу з тим, кого вони колись любили. А за лаштунками хлопчики та дівчатка, яких у документах називають за іменами, злякані маленькі Бени та Сарі, притиснувшись один до одного, чекають, коли боги над ними доведуть бій до переможного кінця – у **Суді у сімейних справах, у Високому Суді і, нарешті, в Апеляційному.** (с. 12)

У прикладі 27 йдеться про один із судових процесів у професійній діяльності героїні. Тут образність мови художньої літератури висувається автором першому плані, лексичні одиниці ретельно обрані автором передачі емоційного тла і направляють читача на правильну інтерпретацію ставлення до зображуваному судовому процесу. У даному уривку художнього твору присутня різноманітна юридична лексика,

як із процесуального права, у тому числі назви судів: “The Family Proceedings Court” – «Суд у сімейних справах», “the High Court” – «Високий суд», “the Court of Appeal” – «Апеляційний суд», так і сімейного: “inheritance” – «спадщина», “residence of children” – «місцеперебування дітей».

Серед недоліків перекладу даного фрагмента тексту слід зазначити переклад “her daughter to be removed from jurisdiction by the father” – «дочку відніме батько» – оскільки тут спостерігається опущення юридичного терміна “jurisdiction”. Опущення юридичної термінології в перекладі є і в наступному фрагменті: “It was larger estates that come to the High Court.” («До Високого суду звертаються забезпечені люди»). Також у перекладі немає такого терміну англійської юридичної мови, як “final submissions”. Він не має еквівалента в українській мові, однак, враховуючи визначення даного термінологічного словосполучення: “ці є умови, що існують, коли всі details of the defendant and plaintiff's case is submitted to court for a verdict” [the law dictionary: електронний ресурс], – можна було б підібрати приблизний аналог, що існує у правовій системі України – судові дебати. У перекладі словосполучення “court documents” втрачено лексичну одиницю “court” (судові документи), що спрощує текст перекладу.

Стилістична експресивність даного уривка оригінального тексту знижена, у перекладі немає такого стилістичного прийому як перифраз: “Високим судом звертаються забезпечені люди”. “Procedure of law” перекладається введенням неологізму - “законовідправлення”, при цьому семантика лексичної одиниці “законовідправлення” є очевидною, виходячи з її структурних елементів (закон + відправлення), і не викликає нерозуміння у читачів.

28. *Partly for this reason, many Charedim were of modest means. But not the Bernsteins, though they would be when their lawyers' bills were settled. (p. 10)*

Частково тому харедим були людьми скромного достатку. Але не Бернстайни, хоч і їм це загрожує після розплати з юристами. (С. 20)

У цьому прикладі є невідповідність стилю оригіналу та перекладу. «Розплата» – іменник, освічене від дієслова розплачуватись, має й інше значення – переносне – «кара», «відплата». Подібний переклад вносить у текст непотрібну двозначність та знижує стиль.

29. *And when at last, at nine thirty one morning at the **Royal Courts of Justice**, she was **sworn in** by **the Lord Chief Justice** and took **her oath of allegiance** and her **Judicial Oath** before two hundred of her bewigged colleagues, and she stood proudly before them in her robes, the subject of the witty speech, she knew the game was up, she belonged to the **law** as some women had once been brides of Christ.* (p. 45)

І коли, нарешті, о дев'ятій тридцять ранку, в Будинку правосуддя, лорд головний суддя привів її до присяги на вірність короні і до суддівської присяги перед двома сотнями колег у перуках, і вона гордо стояла перед ними в мантії, слухаючи дотепну промову про себе, їй остаточно стало ясно, що пісенька заспівана, що вся вона належить закону, на кшталт наречених Христових у Середньовіччі. (с. 67)

У даному прикладі юридична лексика перекладена еквівалентною юридичною лексикою української мови: “Lord Chief Justice” – «Лорд головний суддя», “to be sworn” – «скласти присягу», “oath of allegiance” – «присяга на вірність», “Judicial Oath” – «суддівська присяга», проте використання перифразу «Будинок правосуддя» замість “Royal Courts of Justice” невиправдано та недоречно, так само, як і заміна стійкого поєднання англійської мови “the game was up” на розмовний фразеологізм “пісня спета”. Пояснення «в середні віки» у використаному порівнянні “belonged to the law as some women had once been brides of Christ” – перекладацьке рішення, яке розкриває читачам образ головної героїні.

30. *In the Moroccan case, listed for ten o'clock, it was confirmed that the little girl had been **removed from the jurisdiction** to Rabat by the father, despite his*

*undertakings to the **court**, and no word of the whereabouts, no word from the father, and his **counsel** at a loss. The mother was receiving psychiatric help, but would be at **court**. The intention was to apply through **the Hague Convention, Morocco**, by good fortune, being the one Islamic state to have signed up. (p. 47)*

*У марокканському суді, призначеному на десять годин, підтвердилося, що **батько вивіз дівчинку до Рабата**, незважаючи на зобов'язання з'явитися до **суду**, невідоме їхнє місцезнаходження, жодних звісток від батька, його **адвокат** здивований. Мати спостерігається у психіатра, але до **суду** з'явиться. Передбачається діяти відповідно до **Гаазької конвенції** - Марокко, на щастя, єдина ісламська країна, яка її підписала. (с. 69)*

Тут згадується міжнародна угода – Гаазька Конвенція, що робить текст оригіналу найбільш реалістичним. Застосування Гаазької конвенції є законодавчою основою для винесення вироку у справі та подальшою діяльністю щодо його забезпечення. У даному прикладі опущений термін “jurisdiction”, також є невідповідність термінології оригіналу та перекладу: “counsel” – адвокат, проте подібний переклад допустимий у художньому тексті, оскільки “counsel” має таке словникове визначення: a lawyer engaged in the trial or management of a case in court.

В авторській розповіді про професійну діяльність героїні присутні різноманітні лексичні одиниці юридичної мови, у тому числі латинська термінологія, яку необхідно супроводжувати коментарем або описом, через відмінність правових систем, що можна простежити на прикладі наступних пропозицій:

31. *She was dismissive of an **ex parte application** for an order excluding a husband from the **matrimonial home**. (p. 54)*

*Вона з зневагою поставилася до **клопотання ex parte** про видворення чоловіка **із сімейного житла**. (с. 78)*

Перекладач зберігає латинське написання терміна, супроводжуючи його наступним коментарем: «Без повідомлення іншої сторони (лат).», оскільки термін відсутній у правовій системі України.

Те саме можна спостерігати в наступному прикладі:
 32. *There followed standard questions to establish Carter’s **bona fides**, his length of experience and seniority.* (p. 65)

*Прослідкували стандартні питання, що засвідчують його **bona fides**, стаж та кваліфікацію.* (с. 92)

Тут перекладач дає коментар: «*bona fides* – чесні наміри».
 33. *For the hospital, her friend Mark Berner **QC**, and two **instructing solicitors**.* (p. 62)

*Від лікарні – її приятель, **королівський адвокат** Марк Бернер, та два **соліситори**.* (с. 89)

У цьому прикладі використовується два юридичні терміни: QC (Queen's Counsel) і solicitor. У перекладі аббревіатура QC була розшифрована та перекладена аналогічним терміном української мови, однак через різницю правових систем України та Великобританії перекладач дає пояснення як терміну “QC”, так і терміну “solicitor” у вигляді перекладацького коментаря до двох адвокатських звань: «Королівський адвокат - найвище адвокатське звання, присвоюється королівською грамотою. Виступає на процесі раніше за інших адвокатів. Соліситор, стряпчий має право виступати в нижчих судах, готує справи для барристера, консультує клієнтів, у т.ч. фірми та організації».

34. *Only the first four were **arrested and charged**. The **jury** had found them **guilty of grievous bodily harm with intent** and had accepted the **prosecution’s** argument that the men should be treated on the basis of **joint enterprise**, that regardless of what each one had done, they should be dealt with equally. They were all in it together. After the **verdict**, which was a week before **sentencing**, the **judge** at*

Southwark, Christopher Graham, had advised the men that they should expect serious custodial sentences. (p. 184)

Заарештовано було лише першу четвірку, їх і звинуватили. Присяжні визнали їх винними у навмисному заподіянні тяжкої шкоди здоров'ю та погодилися з доказом звинувачення, що оскільки злочин скоєно організованою групою, співучасники повинні нести рівну відповідальність, незалежно від того, хто що зробив. Билися всі разом. Після вердикту, за тиждень до вироку, суддя в Саутверку, Крістофер Гренем, попередив хлопців, що на них чекає серйозний термін. (с. 242)

Цей приклад показує наскільки активно автор використовує юридичну лексику у романі. Тут описується кримінальний судовий процес. “Custodial sentence” перекладено «термін», що викликає питання щодо стилю, оскільки використання пропозиції «хлопців очікує серйозний термін» значно знижує стиль оригінального тексту. Joint enterprise не має точного еквівалента в українській правовій системі, замінено аналогічним поняттям «організована група».

35. Five years earlier, at the age of eighteen, he was maliciously accused of rape by a girl, was held in a young offenders' prison for a couple of weeks, then tagged and put under strict curfew conditions for six months. There was a good mobile phone text evidence that the sex was consensual, but the police declined to investigate. They had targets to meet in rape cases. <...> First day of the trial, damning evidence from the accuser's best friend caused the case to collapse. The supposed victim had been hoping for money from the Criminal Injuries Compensation Authority. She was keen on buying a new Xbox. She had texted her intentions to her friend. Prosecuting counsel was seen to hurl his wig to the floor and mutter “Stupid girl”. (p. 185)

П'ять років тому, у віці вісімнадцяти років, він був зловмисно звинувачений знайомою дівчиною у зґвалтуванні, тижднів зо два він просидів

у в'язниці для молодих правопорушників і був випущений під нагляд протягом шести місяців. Зберігся текст на мобільному телефоні, який ясно доводить, що секс був не вимушений, але поліція не захотіла розслідувати. Вона мала планову цифру за зґвалтуваннями. <...> першого ж дня суду найкраща подруга «потерпілої» дала викривальні свідчення, і справа розсипалася. Позивачка розраховувала отримати гроші від відомства щодо компенсації жертвам кримінального злочину. Їй дуже хотілося купити нову ігрову приставку. Вона написала про свій план подрузі по мобільнику. Її адвокат у всіх на очах шпурнув свою перуку на підлогу і пробурчав «Дурне дівчисько». (с. 244)

Тут переважно використано лексику кримінального права. Більшість одиниць використаної юридичної лексики у перекладі замінено аналогічними еквівалентами української мови, “put under strict curfew conditions” перекладено «випущено під нагляд», для більшої відповідності українській правовій системі слід додати «адміністративний нагляд». Використання лексичної одиниці «позивач» у перекладі є спірним, оскільки «позивач» – термін, який використовується переважно у цивільному судочинстві, що зазначено у словниках. Подібний переклад не відповідає кримінальній справі, обставини якої подано у цьому уривку. Переклад “prosecuting counsel” як «її адвокат» – приклад використання смислового розвитку – вносить неточність у переклад, проте подібний переклад допустимо, оскільки цей переклад зрозумілий читачам і спотворює сенс оригіналу. Введення антонімічного перекладу: «не вимушений» (was consensual) вносить у текст протиставлення, якого оригіналі немає. Для більшої точності та відповідності правовій системі України це словосполучення слід було б перекласти «за взаємною згодою». Знижений стиль тексту перекладу, порівняно з оригінальним текстом, можна простежити в наступному прикладі: “caused the case to collapse” – «і справа

розсипалася». Тут перекладач використовує розмовний, жаргонне вираження, використання якого робить текст перекладу не еквівалентним оригіналу.

Таким чином, можна зробити висновок, що в процесі перекладу лексичних одиниць юридичної англійської мови, які використовує автор, перекладач вдається до різних перекладацьких прийомів, таких як коментар перекладу, калькування, смисловий розвиток і т.д. При цьому деякі перекладацькі рішення є невдалими та спотворюють як стиль, так і зміст оригінального тексту. Опущення юридичної термінології в перекладі авторської розповіді про особисте життя героїв та їх професійну діяльність вважається недоцільним і спотворюючим задум автора.

2.3.3 Особливості перекладу промови суддів. 36. <...> *Fiona devoted several hundred words to a definition of **welfare**, and then a consideration of the standards to which such welfare might be held. <....> She quoted from an **1893 judgement by Lord Justice Lindley** to the effect that welfare was not to be gauged in purely financial terms, or merely by reference to physical comfort.* (p. 15)

<...> і тут вона присвятила кілька сотень слів визначенню **добробуту** та критеріїв, за якими його треба оцінювати. <...> вона процитувала **судове рішення Лорда судді Ліндлі від 1893 року**, де говорилося, що благополуччя не можна розуміти у суто фінансовому сенсі чи просто щодо фізичного комфорту. (с. 27)

Судовий процес і комунікація під час слухання суворо регламентовані, що з цього прикладу: виносячи судове рішення, головна героїня пояснила визначення основних понять, які зумовлюють це рішення. Для роз'яснення понять було наведено цитату Лорда судді Ліндлі, що показує наскільки реалістичний зображений у романі світ художнього твору. Коментуючи переклад даного уривка, слід зазначити невідповідність стилю оригіналу

стилю перекладу, що можна простежити за такими прикладами: такі фрази, як: «де говорилося», а також «не можна розуміти у суто фінансовому сенсі чи просто в плані фізичного комфорту» в українському перекладі можна віднести до розмовного стилю, а не до стилю судового рішення, який є у тексті англійською мовою.

37. *Quoting Lord Justice Ward, Fiona reminded all parties in the opening lines of the judgement, “this court is a court of law, not of morals, and our task has been to find, and our duty is then to apply, the relevant principles of law to the situation before us – a situation which is unique’.* (p. 27)

На початку свого рішення, процитувавши лорда суддю Ворда, Фіона нагадала сторонам: «Цей суд – суд закону, а не моралі, і завданням нашим було знайти, а обов'язком – застосувати відповідні принципи закону до цієї ситуації – ситуації, яка не має аналогів. (с. 42)

У цьому прикладі збережено стиль, і вірно передана юридична термінологія: "court" – «суд», "law" – «закон», проте в перекладі словосполучення "in the opening lines of the judgement" («на початку свого рішення»), займенник «своє» слід замінити прикметником «судовий».

38. *However, there could be no presumption that one life was worth more than another.* (p. 27)

Не може бути жодних підстав для висновку, що одне життя коштує більше за інше. (с. 43)

У цьому прикладі “presumption” перекладено як «підстава висновку», що знижує стиль судового рішення, а й є неправильним перекладом термінології, т.к. Таким чином, «підстава для виводу» слід би замінити на "презумпцію", "допущення" або "припущення".

39. *Instead, she found her argument in the “doctrine of necessity”, an idea established in common law that in certain limited circumstances, which no*

parliament would ever care to define, it was permissible to break the criminal law to prevent a greater evil. She referred to a case in which men hijacked a plane to London, terrorized the passengers and were found innocent of any crime because they were acting to avoid persecution in their own country. (p. 28)

Натомість вона знайшла аргумент у «доктрині необхідності», принцип загального права, що в деяких виняткових обставинах, визначити які не візьметься жоден парламент, допустимо порушувати кримінальний закон, щоб запобігти більшому злу. Вона послалася на повітряних піратів, які захопили літак, змусили сісти в Лондоні, тероризували пасажирів, але не були визнані винними за жодним пунктом, оскільки діяли так, рятуючись від переслідувань на батьківщині. (с. 44)

У цьому прикладі присутня велика кількість одиниць юридичної лексики. У перекладі даного уривка є опущення юридичного терміна "case" («вона походить на ліжку в якому люди охоплюють план на Лондон» - вона послалася на повітряних піратів), що знижує стиль тексту перекладу. Також слід виділити юридичний термін "doctrine of necessity", який не має стандартизованого перекладу українською мовою, таким чином автор запроваджує неологізм, скориставшись калькуванням – доктрина необхідності. Семантика терміна "prosecution" передана у перекладі частково, оскільки має значення судового чи кримінального переслідування. 40.

Direct the hospital to serve evidence by 4 p.m. tomorrow. <...> The treating oncologist should serve a witness statement. (p. 34)

Проінструкуйте лікарню, щоб завтра до четвертої години представила підтверджуючі документи. Лікуючий онколог має подати письмову заяву. (с. 52)

“Serve evidence” – «надати підтверджуючі документи» перекладено за допомогою прийому конкретизації, оскільки термін “evidence” має еквівалент українською мовою – «докази».

41. *They are looking for this relief under a specific issue order. The application made forty-eight hours ago was on a ex parte basis. As duty judge, I granted it, subject to their undertakings. (p. 119)*

Лікарні потрібне розпорядження суду. Клопотання було подано сорок вісім годин тому без попередження іншої сторони. Як черговий суддя я прийняла його до розгляду. (С. 161)

“Relief under a specific issue order” перекладено генералізацією, через невідповідність правових систем України та Великобританії еквівалентного терміну українською мовою немає. У цьому прикладі є термін латинською мовою, з римського права він закріпився у загальному праві, у своїй зберіг вихідне написання. Українською мовою термін було перекладено описово, що є наслідком його відсутності у правовій системі України.

42. *I am guided instead by the decision of Mr Justice Ward, as he then was, in Re E(minor), a judgement also concerning a Jenovah’s Witness teenager. In the course of which he notes, “The welfare of the child therefore dominates my decision, and I must decide what E’s welfare dictates.” That observation was crystallised in the clear injunction of the Children Act of 1989 which declares in its opening lines for the primacy of the child’s welfare. I take ‘welfare’ to encompass ‘well-being’ and ‘interests’. I’m also bound to take into account A’s wishes. As I’ve already noted, he has expressed them clearly to me, as has his father to this court. <...> It’s a fundamental right in adults to refuse medical treatment. To treat an adult against his will is to commit a criminal offence of assault. <...> I do not believe that A’s mind, his opinions, are entirely his own. His childhood has been an uninterrupted monochrome exposure to a forceful view of the world and he cannot fail to have been conditioned by it. It will not promote his welfare to suffer an agonizing unnecessary death, and to become a martyr to his faith. <...> This court takes no view on the afterlife, which in any event A will discover, or fail to discover, for himself one day. <...> In short, I find that A, his parents and the elders of the church*

have made a decision which is hostile to A's welfare, which is this court's paramount consideration. <...> In my judgement, his life is more precious than his dignity. Consequently, I overrule the wishes of A and his parents. My direction and declaration are as follows: that the agreement to blood transfusion of the first and second respondents, who are the parents, and the agreement to blood transfusion of the third respondent, who is A himself are set aside. (p. 120-124)

Я керуюся рішенням судді Уорда, коли він був на цій посаді, у справі неповнолітнього Е, підлітка і теж свідка Єгови. У своєму рішенні суддя Уорд зазначає: «Тому я виходжу з благополуччя дитини і маю винести рішення, яке продиктоване благополуччям Е». Це міркування вилилося в закінчену форму в Законі про дітей тисяча дев'ятсот вісімдесят дев'ятого року року, де в перших рядках йдеться про першорядність благополуччя дитини. Я тлумачу «благополуччя», що включає в себе «здоров'я» і «інтереси». При цьому я зобов'язана зважити на бажання А. Як я вже сказала, він виклав мені їх ясно – і так само його батько в суді. <...> Відмовитися від лікування – фундаментальне право дорослого. Лікувати дорослого проти його волі – це насильство з нього, кримінальний злочин. <...> Я не вірю, що думки А, його думки – цілком його власні. Його дитинство пройшло під безперервним та монохромним впливом специфічних поглядів на світ, і це не могло не сформувавши його. Його благополуччю не стане передчасна болісна смерть страждальця за віру. <...> Суд не вникає в питання про потойбічне життя, про яке в будь-якому випадку дізнається сам А – або не дізнається <...>. Коротше кажучи, я знаходжу, що А, його батьки і старійшини його церкви, ухвалили рішення, яке вороже до благополуччя А, яке є предметом першорядної турботи суду. <...> На мою думку, його життя дорожче за його гідність. Тому я вважаю за можливе знехтувати бажаннями А та його батьків. Оголошую моє рішення: незгода на переливання крові першого

та другого відповідача, а саме – батьків, та незгода на переливання крові третього відповідача, тобто самого А до уваги не брати. (с. 164-167)

Приклад судового рішення, винесеного головною героїнею роману суддею Фіоною Мей, за однією з найскладніших справ, з якими вона стикалася. Юридична термінологія, яка використовується в даному судовому рішенні в українській мові, передана еквівалентними термінами з правової системи України, однак у перекладі опущено посилання на судову справу 1993 року, ідентичне тому, за яким виносить рішення головна героїня в даному фрагменті тексту: “*Re E (minor)*”, що, з погляду, є допустимим перекладу художнього тексту, оскільки вносить смислових втрат у текст перекладу, проте значимість роботи, виконаної автором, як і цінність самого тексту знижується. Також слід звернути увагу на стиль тексту перекладу: загалом стиль судового рішення передано невірно, у перекладі присутні елементи розмовного стилю: «короче кажучи», «це міркування вилилося в закінчену форму», що неприпустимо для стилю судового рішення. Незбереження стилю судового рішення можна простежити також у перекладі наступних фраз: “*in my judgement*” – «на мою думку», “*I overrule*” – «я вважаю за можливе знехтувати», “*My direction and declaration are*” – «оголошую моє рішення». У правовій системі України судові рішення виносяться від імені суду, а не будь-якого судді, таким чином, подібні висловлювання слід було б перекласти «суд вважає, ухвалює» тощо. Враховуючи в тому числі і опущення в перекладі терміна “*injunction*”, можна говорити про спрощення тексту судового рішення та невідповідність даної пропозиції його стилю.

Наявність такої перекладацької трансформації, як калькування, ускладнює прочитання тексту українськими читачами і знижує якість перекладу: *I find* – я знаходжу (замість «вважаю, я говорю, «я маю на увазі те, що я усвідомлюю це») – «Як я вже сказала, він виклав мені їх ясно - і так само його батько в суді»

За проаналізованими прикладами можна дійти невтішного висновку, що з надання достовірності зображеному, автор вдається до моделювання судового рішення. Судове рішення – підтип юридичного дискурсу, який має власну специфіку. Проблеми перекладу судового рішення зумовлені не лише пошуком термінологічних відповідностей на лексико-семантичному рівні, а й необхідністю надання тексту перекладу стилю судового рішення, характерного для правової системи України.

2.3.4 Допит свідків як тип юридичного дискурсу. 43. *‘I shall indeed be brief, My Lady, for, as you indicate, the situation is pressing.* (p. 63)

Так, буду стислий, міледі, бо, як ви помітили, справа невідкладна. (с. 90)
 “My Lady” стандартне звернення до судді-жінки в судах Великобританії, переклад «міледі» є неприпустимим, оскільки не є зверненням до судді в українській правовій системі, тобто необхідно замінити «міледі» на «Ваша честь» або «Шановний суд».

44. *‘Is his judgement, his cognition, clouded by his medical condition?’*
‘Not as yet.’

‘Have you suggested to him that he needs a transfusion?’

‘I have.’

‘And what has been his response?’

‘He firmly refuses it on the grounds of his religion’

Berner rose to re-examine. (p. 72)

- *Його розумові здібності, його розум не постраждали через його фізичний стан?*
- *Поки немає.*
- *Ви казали йому, що він потребує переливання крові?*
- *Казав.*
- *І Яка була його відповідь?*

– Він твердо відмовляється з релігійних міркувань.

Бернер підвівся для вторинного допиту. (С. 102)

У романі «Закон про дітей» автор ілюструє судові слухання та їхню процедуру, у тому числі й допит свідків. Юридичні терміни цього уривку перекладені еквівалентними термінами української юридичної мови. Автор передає стиль допиту свідків: короткі запитання адвоката та небагатослівні відповіді свідка, в яких немає більше інформації, ніж передбачає питання. Те саме можна спостерігати і в наступних прикладах:

45. “*You accept, do you not, Mr Carter, that the freedom of choice of medical treatment is a **fundamental human right** in adults?*”

“I do.”

“*And treatment without consent would constitute a **trespass** of the person, or indeed an **assault** of that person.*”

“*I agree.*” (р. 68)

– Ви згодні, чи не так, містере Картер, що свобода вибору лікування є **невід'ємним правом** дорослої людини?

– Так.

– І лікування без його згоди – це **порушення його прав**, чи фактично **насильство** над ним?

– Згоден. (С. 96)24. “*The Holy Spirit guides the anointed representatives – we call them the slaves, **Your Honour** – it helps them towards deep truths that weren't previously understood.*” (р. 100)

Святий Дух спрямовує помазаників – ми називаємо їх рабами, **ваша честь**, – він веде їх до глибоких істин, яких раніше не розуміли. (С. 113) У наведених вище прикладах термінологію англійської мови передано в тексті українською мовою еквівалентною їй термінологією: “Your Honour” –

«Ваша честь», “trespass of the person” – «порушення його прав», “fundamental right” – «невід'ємне право», “re-examine” (reexamination) «вторинний допит».

2.3.5 Аналіз перекладу промови адвокатів під час слухання 46. *All religions were deserving of respect provided they were, in Lord Justice Purchas's phrase, "legally and socially acceptable" and not, in Lord Justice Scarman's darker formulation, "immoral or socially obnoxious".* (p. 16)

Всі релігії заслуговують на повагу за умови, що вони «прийнятні соціально і з точки зору законності», як висловився Лорд суддя Перчес, і, у більш похмурому формулюванні Лорда судді Скармана, не є «морально та соціально зручними». (с. 29)

Тут автор ілюструє промову адвоката, який наводить цитати, вимовлені лордами суддею Перчесом та суддею Скарманом, що є характерним для прецедентного права. Слід зазначити, що ці цитати належать реально існуючим людям, образи суддів є художнім вигадкою, а мають прототипи у світі. Переклад мови адвоката частково відповідає стилю мови адвоката оригінального тексту. Вживання виразу «як висловився» привносить у мову адвоката розмовно-зневажливий відтінок, що, з погляду, нічого очікувати вірно витлумачено читачами, оскільки це передає сумнів у істинності наведеної цитати і негативного щодо неї ставлення.

47. *In an effort of memory, Grieve closed his eyes and quoted from Section 8 of the Family Reform Act of 1969. 'The consent of a minor who has attained the age of sixteen to any surgical, medical or dental treatment, in the absence of consent, would constitute a trespass to his person, shall be effective as it would be if he were of full age'.* (p. 86)

Грив заплющив очі, напружив пам'ять і процитував із восьмого розділу Закону про реформу сімейного права від 1969 року. «Згода особи, яка досягла шістнадцятиліття, на будь-яке хірургічне, терапевтичне або стоматологічне лікування, яке за відсутності згоди було б порушенням його прав, повинно мати силу, якби особа була повнолітньою». (С. 120)

Тут, як і в попередньому прикладі, автор зображує промову адвоката у суді, в якій цитується Закон про реформу сімейного права. В перекладі збережено стиль закону.

48. *The **barrister** quoted Balcombe LJ. “As children approach the age of majority they are increasingly able to take their own decisions concerning their medical treatment. It will normally be **in the best interests of a child** of sufficient age and understanding to make an informed decision that the court should respect.” The **court** must take no view on a particular religion, save to respect expressions of faith. Nor should the court be tempted onto the dangerous ground of undermining an individual’s **basic right** to refuse treatment. (p. 88)*

*Адвокат процитував Лорда суддю Балкому. «З наближенням повноліття діти все більшою мірою здатні приймати рішення щодо їх лікування. Тому в **найкращих інтересах дитини**, яка досягла досить зрілого віку та розуміння, самостійно приймати поінформоване рішення, яке слід поважати суду.» Суд не повинен співвідносити свою думку з конкретною релігією, але лише виявляти повагу до віри. Не повинен суд і ступати на небезпечний ґрунт, перешкоджаючи **невід’ємному праву** індивіда відмовитися від лікування. (С. 123)*

Даний приклад ілюструє використання цитати Лорда судді Балкому у промові одного з персонажів роману. Формулювання юридичного вираження сімейного права “in the best interests of a child” перекладено на українську мову «у найкращих інтересах дитини», що відповідає формулюванню у сімейному кодексі України. Заміна безеквівалентного для української правової системи терміна barrister (адвокат, який має право виступати в суді) на термін «адвокат» української мови, допустима в художньому перекладі, проте тоді залишається неясним, для чого перекладач вносить у текст перекладу такі терміни як «королівський адвокат» » та

«соліситор». Термінологічне поєднання "basic right" замінено у перекладі еквівалентним терміном «невід'ємне право».

2.3.6 Переклад розмови адвокатів на професійні теми. 49. *Bones were broken, so its GBH. The police **charged** all four on various counts. But in court the prosecution pushed for joint enterprise and sentence at level 2 GBH on the guidelines, which are five to nine years.* (p. 188)

*Але є перелом – отже, **тяжке тілесне ушкодження**. Поліція висунула чотирьом різні звинувачення. Але в суді прокурор наполіг на **організованій групі, тяжкі тілесні другого ступеня** – це від п'яти до дев'яти років.* (с. 248)

У перекладі українською мовою аббревіатура GBH була розшифрована та перекладена аналогічним терміном української юридичної мови «тяжкі тілесні ушкодження». Інші юридичні терміни також замінили аналоги української мови. Термін “level 2 GBH” українською мовою перекладено калькуванням “тяжкі тілесні другого ступеня”, що вносить неясність у текст українською мовою. Так як подібної класифікації тяжких тілесних ушкоджень в українській правовій системі немає, то слід було б це супроводжувати перекладацьким коментарем, наприклад: «Існує три категорії тяжких тілесних ушкоджень, що описуються в кримінальному праві Великобританії, друга категорія передбачає відносно меншу тяжкість тілесних ушкоджень і меншу , щодо першої – найсерйознішої категорії тяжких тілесних ушкоджень із найвищим ступенем винності».

50. *He had **pleaded not guilty**. He should have owned up to an affray, but I wasn't there to advise. <...> the chap with the fractured jaw refused to **file a victim statement**. Came to court as a prosecution witness. <...> I spoke for seventy-five minutes, trying to get the **GBH** down to **level 3**. Guidelines are three to five years. Also, made a solid case that the **law** owned him six months' **liberty** on the*

groundless rape charge. Then he would have been within reach of a suspended sentence, which was all this stupidity worth. (p. 188-189)

*Він не визнав себе винним. Треба було визнати участь у бійці, але мене там не було, я не міг дати йому поради. <...> хлопець із зламанною щелепою відмовився **подавати позов**. З'явився до суду як **свідок звинувачення**. <...> Я говорив сімдесят п'ять хвилин, намагаючись відокремити Уейна від інших і знизити тяжкі тілесні ушкодження до третього ступеня. І тут **рекомендований термін від трьох до п'яти**. Я переконливо доводив, що йому мають **скостити** ще шість місяців за те **необґрунтоване звинувачення** у звалтуванні. У такому разі йому було б трохи **до умовного терміну**, на який тільки й заслуговувала вся ця дурість. (с. 248-249)*

Даний приклад примітний використанням юридичної лексики кримінального права, що показує різноманітність тематики, що охоплюється автором, і якість реалізації ідеї. Юридична лексика оригіналу еквівалентна лексиці, використаній у перекладі: "file a victim statement" допустимо перекласти як "подавати позов", "тяжкі тілесні ушкодження 3-го ступеня" також необхідно було супроводити перекладацьким коментарем, зазначеним у попередньому прикладі. В цілому стиль перекладу відповідає стилю оригіналу, за винятком використаної в тексті перекладу фрази «скостити термін». «Скостити» надає промови адвоката розмовний, жаргонний стиль, оскільки слово «скостити» є просторовим. Очевидно, що подібна фраза у перекладі знижує професіоналізм адвоката у сприйнятті читачів.

Висновки до розділу 2

1. Інтердикурсивність є однією з рис сучасних романів постмодернізму і знаходить своє відображення в таких романах як “The Children Act” (Закон про дітей) І. Р. Мак'юена та “The Devil's Advocate” (Адвокат диявола) Е. Найдермана, де художній текст включає елементи юридичного дискурсу.
2. Роман “The Children Act” – яскравий приклад поєднання художнього тексту та юридичного дискурсу. Для реалізації своєї ідеї автор звертався до консультації суддів Великобританії, що свідчить, наскільки професійно застосовується юридична лексика у романі.
3. Використання Е. Найдерманом юридичної лексики у романі “The Devil's Advocate” пояснюється реалізацією автором основної ідеї та теми роману.
4. Активне використання юридичної лексики в романах Е. Найдермана та І. Р. Мак'юена дозволяє класифікувати її за підтипами юридичного дискурсу: мова суддів, мова адвокатів захисту та звинувачення (вступні, заключні промови тощо), допит свідків у суді, розмову (адвокатів, суддів) на професійні теми, а також додати до класифікації авторську розповідь про особисте життя героїв та їхню професійну діяльність.
5. Переклад роману “The Children Act” (Закон про дітей), виконаний В. Голишевим, характеризується тенденцією до спрощення оригінального тексту, що можна простежити у доволіному опущенні юридичної термінології, відсутністю перекладацького коментаря до деяких безеквівалентних термінів

(2 level GBH та ін.), відхиленням від стилю оригіналу («скостити термін» та інших.), неправильним підбором еквівалентів юридичної лексики (“My lady” – «міледі», “the supposed victim” – «позивач» у кримінальному судочинстві та інших.), непослідовним перекладом термінології (“solicitor” – «соліситор», «адвокат»).

6. Переклад роману “The Devil's Advocate” через те, що його оригінальний текст простіше за оригінальний текст роману “The Children Act”, слід визнати якіснішим і більш еквівалентним оригінальному тексту, як у плані стилю (велика честь тексту – діалогічна мова героїв роману), і у плані перекладу використаної автором юридичної лексики.
7. В обох романах у перекладі використовуються такі трансформації як калькування, генералізація, конкретизація, смисловий розвиток, цілісне перетворення та ін. Серед прийомів перекладу також використовується перекладацький коментар, яким пояснюється безеквівалентна лексика та латинська термінологія.
8. Незважаючи на те, що переклад юридичної лексики в романах має вищезазначені недоліки, більшість юридичної лексики замінено в перекладі еквівалентними термінами української юридичної мови або супроводжується описовим перекладом, перекладацьким коментарем. Однак в окремих випадках можна виявити переклад безеквівалентних лексичних одиниць юридичної мови з використанням калькування чи транслітерації без перекладацького коментаря. Це оцінюється нами як помилкові перекладацькі рішення, оскільки в такий спосіб текст перекладу набуває неясності та викликає нерозуміння читачів.
9. У текстах обох перекладів можна виявити окремі випадки неправильного перекладу термінологічних одиниць або клішованих форм, які мають еквіваленти.
10. Наявні стилістичні зміни у бік зниження стилю оригінального тексту, поряд з невірним перекладом термінології або її опущенням, спотворюють

уявлення читачів про твори та суперечать теоретичним положенням про еквівалентність та адекватність перекладу.

11. Проте, загалом, перекладу роману *The Devil's Advocate* характерно збереження стилю, як самого художнього тексту, так і включеного до нього юридичного дискурсу, а переклад роману *The Children Act*, слід визнати більш вільною інтерпретацією оригінального тексту.

ВИСНОВКИ

У цій магістерській роботі було розглянуто лексико-семантичні та стилістичні особливості перекладу юридичної лексики на прикладі спеціальних текстів художньої літератури Е. Найдермана “*The Devil's Advocate*” та І. Р. Макьюена “*The Children Act*”. Розгляд особливостей перекладу юридичної лексики зумовило необхідність докладного вивчення специфіки та сутнісні характеристики юридичної мови.

У дослідженні були вивчені такі поняття як еквівалентність та адекватність у перекладі юридичного тексту. Розгляд різних підходів дозволив конкретизувати дані поняття.

Положення у тому, що активне використання юридичної лексики перестало бути типовим для класичного художнього твору, послужило передумовою вивчення сфери функціонування юридичної мови та юридичного дискурсу. Було з'ясовано, що художня література відрізняється інтердискурсивністю, і, як наслідок, комбінуванням різних стилів. Особлива увага у цьому дослідженні приділяється вивченню особливостей перекладу юридичної лексики, зокрема термінології, тобто поза типової сфери її функціонування, якою є юридичний дискурс.

Матеріалом дослідження послужили романи І. Р. Макьюена “The Children Act” та Е. Найдермана “The Devil's Advocate” та їх переклади українською мовою. Протягом усієї розповіді у цих романах можна простежити взаємодію художнього тексту та юридичного дискурсу, що пояснює вибір даних творів для дослідження в рамках магістерської дисертації. У цих романах, в силу їхньої тематики та специфіки літератури постмодернізму, автори активно використовують юридичну лексику, зображуючи як особисте життя героїв, так і їхню професійну діяльність. У ході дослідження були обрані речення, що містять лексичні одиниці юридичної мови. Юридичну лексику було проаналізовано щодо збереження чи незбереження її семантики і стилістики у перекладі.

У дослідженні було виявлено та проаналізовано перекладацькі рішення щодо передачі семантики безеквівалентної або частково еквівалентної термінології. Юридичний дискурс, змодельований у текстах аналізованих романів, був класифікований і поділений на такі підтипи: авторська розповідь, мова суддів, мова адвокатів захисту та звинувачення (у тому числі вступні та заключні промови адвокатів на судовому засіданні), допит свідків, розмова суддів, адвокатів на професійні теми. Подібна класифікація дозволила ретельно проаналізувати стилістику оригінального тексту та його перекладу українською мовою і, як наслідок, проаналізувати стилістичні трансформації, використані перекладачами.

Дослідження дозволило виявити, що переклад роману “The Children Act” українською мовою спотворює та спрощує оригінальний текст, вносить неясність у розуміння тексту читачами та не зберігає ідею та задум автора, через неточний переклад юридичної лексики та зниження стилю.

Українські перекладачі вдаються до різних перекладацьких прийомів та трансформацій при перекладі юридичної лексики, деякі з них є недоцільними та спотворюють оригінальний текст.

Виходячи з вищесказаного, бачимо, що мети роботи, які перебувають у вивченні та аналізі семантики та стилістики перекладу юридичної лексики на матеріалі спеціальної літератури, було досягнуто.

Перспективи подальшого дослідження полягають у вивченні лексикосемантичних та стилістичних особливостей перекладу юридичної лексики на прикладах інших творів постмодернізму, а також у розгляді поряд із аналізованими проблемами граматичних невідповідностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева Є. А., Велла Т. М. Досягнення еквівалентності під час перекладу художнього тексту (на основі досвіду французької перекладацької школи). Москва : Грамота, 2015. С. 34-45
2. Алімов В. В., Юридичний переклад. Практичний курс, Москва : Ком Книга, 2005. С. 83-86
3. Анісімова А. Г., Архіпова М. А., Англомовні юридичні терміни: оптимізація процесу навчання, *Вісник МДІМВ-Університету*, №4 (37), 2014. С. 24-37
4. Алефіренко Н.Ф. Сучасні проблеми науки про мову. Москва : Флінта, 2005. 412 с.
5. Алефіренко Н.Ф. Когнітивно-прагматична субпарадигма науки про мову. Когнітивно-прагматичні вектори сучасного мовознавства. Москва: НДУ БелДУ, 2011. С. 13-30.
6. Алефіренко Н. Ф. Методологічні проблеми дискурсу та дискурс-аналізу.

Язык і метод. Варшава : 2016. № 2. С. 104-114.

7. Балабанов А. Т. Стилiстичнi потенцiї перекладу. *Науковий Вiсник*, №11, Київ : 2002. С. 52-60
8. Барабаш О. В. Смыслові трансформації правових термінів поза юридичним дискурсом; Рема, 2016. С. 127
9. Бархударов Л. С. Мова та переклад, Москва: Міжнародні відносини, 1975. С. 17
10. Безуглова О. А., Кузнєцова А. А. Юридична лексика на заняттях з англійської мови у мовному ВНЗ, Філологічні науки. Питання теорії та практики, Грамота, №4 (58), 2016. С. 211
11. Безуглова О. А. Проблеми перекладу англійських юридичних термінів у художній літературі, Філологія та культура, №4, Казань : 2013. С.127
12. Бусигіна Н. П. *Дискурсивний поворот у психологічних дослідженнях свідомості. Консультативна психологія та психотерапія.* 2010. Київ : № 1. С. 55-82
13. Бушев А. Б. Мовна особистість професійного перекладача : монографія. Твер : ТОВ "Лабораторія ділової графіки", 2010. 256 с.
14. Валєєва Н. Г. До понять адекватності та еквівалентності в науковому перекладі. *Вісник РУДН*, Москва : 2006. С. 23-31
15. Гаїбова М. П. Прагмалінгвістичний аналіз художнього тексту.
Баку : АМУ, 1986. С. 25
16. Гамзатов М. Г. Техніка та специфіка юридичного перекладу, Зб. статей, Санкт-Петербург : 2004. С. 201
17. Гриньов-Гриневиц С. Ст, Термінознавство, Москва : Академія, 2008. С. 44-57

18. Діомідова О. Ю. Еволюція мовного дискурсу в судових промовах видатних юристів XIX – XX ст. Харків: «Друкарня Мадрид», 2015. 197 с.
19. Дригіна Ю.А. Місце управлінського дискурсу у класифікації типів дискурсу та дискурсивних жанрів. Фундаментальні дослідження. Київ : 2013. № 10-12. с. 2710-2715.
20. Дубровська Т.В. Судовий дискурс: мовна поведінка судді (на матеріалі російської та англійської мов). Москва : Вид-во «Академія МНЕПУ», 2010. 351с.
21. Ємельянова Я. Б. Лінгвокультурне перемикання та основи його функціонування в перекладі, *Вісник ТДПУ*. Москва : 2013. 232 с.
22. Зацний Ю. А. Тенденції та процеси розвитку лексико-семантичної макросистеми сучасної англійської мови. Актуальні питання іноземної філології. Запоріжжя : 2016. № 4. с. 62-76.
23. Зотова А. Б. До питання співвідношення категорій «емоційність», «емотивність», «експресивність», *Вісті Волгоградського державного педагогічного університету*. Волгоград : 2010. № 9. С. 133
24. Іванкова І. В. Перекладацький коментар як спосіб інтерпретації художнього тексту, *Альманах сучасної науки та освіти, Грамота*, №5 (48), Київ : 2011. С. 36-55
25. Казакова Т. А. Художній переклад. Теорія та практика, Ін'язіздат, Москва : 2006. С. 25-30
26. Каліна В. Ф. Юридична техніка, Москва : Юрайт, 2017. 143 с. 27. Кіндерхнехт А. С. До питання про труднощі перекладу юридичної термінології. *Вчені записки Орловського державного університету*. Орлов : 2013. С. 76-87
28. Кіракосян М. Б. Паралельні номінації у термінологічній системі права, Москва : 2015. 128 с.

29. Ключина А. М., Здор А. І. Проблеми та способи перекладу англійських термінів у текстах юридичного дискурсу. *Поволзький педагогічний вісник*, Тольятті : 2016. С. 152-181.
30. Куралева Т. В. Експресивні властивості розщеплених пропозицій у сучасній англійській мові. *Філологічні науки. Питання теорії та практики*. Київ ; 2013. №5 (23). Ч. 1. С. 82-88.
31. Лазарєв С. С., Казьмін І. Ф., Дмитрієв Ю. А. Загальна теорія права, Москва ; 1998. 301 с.
32. Латишев Л. К. Технологія перекладу. Москва : Академія, 2005. 174 с. 33. Лебедева А. А. Проблема еквівалентності та безеквівалентності лексичних одиниць при перекладі юридичних текстів. *Рема*, 2013. С. 56.
34. Левітан К. М. Юридичний переклад. Основи теорії та практики, Москва : Проспект, 2011. С. 22-34.
35. Лейчик В. М. Термінознавство. Київ : Ліброком, 2009. С. 87
36. Магіровська О. В. Перспективи когнітивних досліджень дискурсу. *Вісник Челябінського державного університету*. Челябінск : 2014. 238 с.
37. Мальцева В. А. Судові дебати: мовні стратегії та тактики. *Питання психолінгвістики*. Твер : 2011. С. 143-150.
38. Мілевська Т.В. Про поняття; у руслі комунікативного підходу. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Комунікація: теорія та практика у різних соціальних контекстах Ч.1*. П'ятигорськ : Вид-во ПДЛУ. 2002. С. 188-190.
39. Нерсесянц В. С. Філософія права. Москва : Норма. 2005. 652 с.
40. Олізько Н. С. Інтердискурсивність як категорія постмодерного листа, *Вісник Челябінського державного університету*. Челябінск : № 2 (18), 2007. 350 с.

41. Олізько Н. С. Художній дискурс як полілог автора, читача та тексту, *Вісник ЧелДУ*, Київ : 2011. 256 с.
42. Палашевська І. В. Аксіологічні основи юридичного дискурсу: аксіоми права. Науковий діалог. Київ : 2017. № 11. С. 121-153
43. Плахов В. Д. Соціологія як дискурс/дискурси. Соціологічне дослідження. Санкт-Петербург : 2011. С. 54-66.
44. Поляков О. В. Загальна теорія права. Курс лекцій. Санкт Петербург : Юридичний центр Прес, 2001. 641 с.
45. Поляков О. В. Чи можлива інтегральна теорія права? Москва : Вид-во ІДіП РАН, 2003. С. 112-119.
46. Поляков А. В. Загальна теорія права: проблеми інтерпретації у контексті комунікативний підхід. Санкт-Петербург : Вид. СПб. держ. ун-т, 2004. 833 с.
47. Прохоров Ю. Е. Текст. Дискурс. Москва : Флінта: Наука. 2009. 221 с. 48. Пушкін А.А. Спосіб організації дискурсу та типологія мовних особистостей. Мова, дискурс та особистість. Твер : ТДУ, 1990. С. 50-59.
49. Соловйова З. В. Юридична мова та стиль юридичних документів як об'єкти реформування в контексті сучасного розвитку англійської мови, *Вісник МДІМВ Університету*. Москва ; 2010. 390 с.
50. Федулова М. Н. Юридичний дискурс як соціокультурний та мовний феномен: рівні наукової інтерпретації. Москва ; 2015. С. 142
51. Філімонова О. Є. Емоціологія тексту. Санкт-Петербург : Книжковий дім, 2007. 456 с.
52. Хижняк С. П. Юридична термінологія: формування та склад. Саратов : 1997. С. 34-55
53. Чайковський Р. Р., Вороневська Н. В., Лисенкова Є. Л., Харитоновна Є. В.,

- Художній переклад як вид міжкультурної комунікації. Москва : Флінта, Наука, 2014. 298 с.
54. Червонюк В. І. Елементарні засади загальної теорії права - право і закон, Москва : Колос, 2003. 290 с.
55. Шепелєв А. Н. Характеристика юридичної мови, Соціально-економічні явища та процеси, Київ : 2012. С. 44-65
56. Шматова Є. С. Мова права та мова закону в дихотомії лінгвістичних досліджень, Альманах сучасної науки та освіти. Київ : 2012. 302 с.
57. Amsterdam A. G. Bruner J. *Minding the Law*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2000. 387 p.
58. Asensio R. *Translating Official Documents* Routledge. 2014. 134 p. 59. Broekman J. M. Fleerackers F., *Legal Conversation as Signifier*, Edward Elgar Publishing Limited, UK, 2017.
60. Bruner J. *Acts of Meaning*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1990. 138.p
61. Cheng Le, Danesi M. *Exploring Legal Discourse: A Sociosemiotic (Re)construction*. *Journal Social Semiotics*. 2019. Vol. 29, Issue 3. P. 279-285
62. Davies B., Harré R. *Positioning: The Discursive Production of Selves*. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 2007. 20. P. 43 - 63.
63. El-Farahaty H. *Arabic English, Arabic Legal translation*, Routledge, 2015.
64. Karlberg M. *The Power of Discourse and the Discourse of Power: Pursuing Peace through Discourse Intervention*. *International Journal of Peace Studies*, 2005. Volume 10, № 1. P. 1-23
65. Lavery U. *The Language of the Law*. *American Bar Association Journal*. 1922. Vol. 8, No. 5 P. 269
66. Maley Y. *The Language of the Law. Language and the Law*. Routledge. 2013. 13-53 p.

67. Mattila H. Comparative legal linguistics: language of law, Latin and modern lingua francas (translated by Ch. Goddard). 2nd ed. Farnham/Burlington: Ashgate, 2013. 482 p.
68. Trosborg A. The performance of Legal Discourse, *Journal of Language and Communication in Business*, 1992. 37-54 p.
69. The Jury System. Criminal Law. URL: <http://www.lawteacher.net/free-law-essays/criminal-law/the-jury-system.php>
70. Wagner A. Interpretations, Adjudication, and Political Practice, Springer, 2005. 36-50 p.
71. Wright C. *Literary translation*, Routledge, 2015. 142 p.
72. Wroblewski J. Legal Language and Legal Interpretation. *Law and Philosophy*, 1985. Vol. 4, No. 2, P. 239-255.
73. Yongfang H. The semiotic approach and translation of fiction, *Translation Journal, Translation theory*, №4, 2001. 84 p.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

74. McEwan I. R., *The Children Act*, London : Jonathan Cape, 2014. 224 p.
75. Neiderman A., *The Devil's Advocate*, USA : Simon and Schuster, 2012. 288 p.

